

PTÁCI *holem* VÁS

2/2002

ČTVRTLETNÍK PRO ORNITOLOGY, OCHRÁNCE PŘÍRODY A MILOVNÍKY PŤACTVA

Ornitologický program **AVES 2000** Vám umožní:

snadnou evidenci Vašich ornitologických pozorování v počítači,

záznam, opravy i mazání zápisů,

pořizování výběrů dat dle Vámi definovaných kritérií,

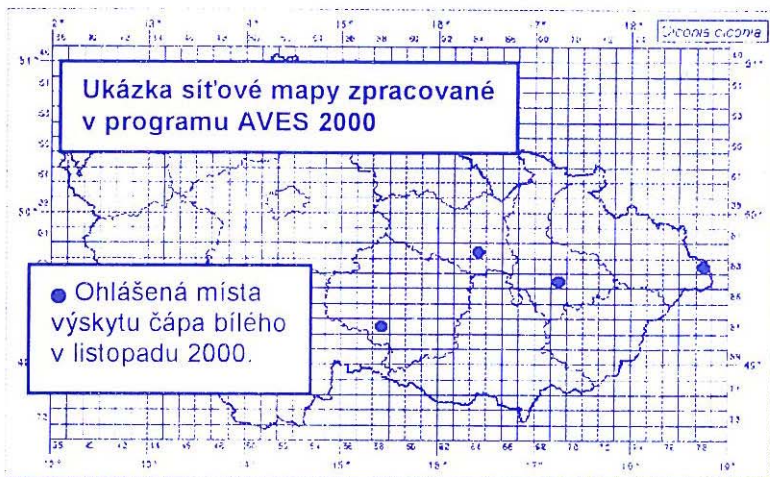
ukládání exportních souborů ve formátech *.TXT a *.RTF
pro další zpracování a publikování,

snadnou výměnu dat na disketách mezi jednotlivými uživateli,

tvorbu a tisk síťových map,

evidenci a snadné prohledávání literárních pramenu.

Programu obsahuje kompletní databázi větších obcí ČR včetně zeměpisných
souřadnic a čísel čtverců

Cena programu: 1.700,- Kč

Demoverzi zasíláme po obdržení 80,- Kč složenkou,
členům MOS po uvedení členského čísla zdarma.

Ornitologický program AVES 2000 si můžete objednat písemně,
telefonicky nebo e-mailem u:

**Moravského ornitologického spolku,
P. O. Box 65, 750 65 Přerov 2,
tel./fax: 0641-203 150, e-mail: mos@iweb.cz**

ÚVODNÍK

Milí čtenáři,

Tak jako každý rok bylo i letošní jaro pro MOS velmi rušné. Jak mnozí z Vás v televizi postřehli, proběhla kampaň MOS proti nelegálnímu odstřelu potápek roháčů a dalšímu rušení ptactva na Záhlinických rybnících, která pro nás skončila úspěchem. Kromě každé čtvrtletí se opakujících starostí s vydáváním spolkového časopisu bylo nutno vynaložit značné úsilí i na přípravu k rozhovorům o možném sloučení naší organizace s Českou společností ornitologickou. Bohužel jsme do dnešní doby obdrželi od našich členů pouze 58 vyplněných dotazníků, což není skutečně mnoho. Proto žádáme ty z Vás, kteří by měli zájem jakýmkoliv podnětem či připomínkou přispět k otázce slučování MOS a ČSO, aby nám zaslali vyplněné dotazníky. Totéž platí i pro členy, kteří by se chtěli nějakým aktivním způsobem zapojit do činnosti MOS (a takových lidí není nikdy dost).

Nicméně již z oněch 58 vyplněných dotazníků, které jsme obdrželi ještě před uzavěrkou tohoto čísla, jasně vyplývá převažující pozitivní postoj členů MOS k možnému sloučení. 53 členů s fúzí obou společností souhlasí (za určitých podmínek) a pouze dva hlasy vystoupily proti. Ze zbývajících 3 dotazníků jasně nevyplýval postoj k této otázce.

Jednání s ČSO je v současnosti ve stádiu vyjednávání osobního setkání zástupců obou organizací, které se snad uskuteční v Přerově. Věříme, že tím se vzájemné styky MOS a ČSO ještě více oživí a hlavně urychlí, tak, aby do podzimu letošního roku již fungovala mezi oběma organizacemi co nejužší spolupráce.

Na závěr snad jen toto: všechny dotazníky, které jsme obdrželi a které snad ještě v budoucnu obdržíme, podrobně prostudujeme a vyhodnotíme tak, abychom získali co nejvíce informací o Vašem postoji k celé věci. V žádném případě ještě není na žádnou diskusi pozdě a o sloučení obou organizací není samozřejmě dosud také rozhodnuto. Je zřejmé, že tohle je teprve úplný začátek v jednání a tak je cenný jakýkoliv podnět kteréhokoliv člena. Proto bych Vás chtěl jménem prezidia MOS ještě jednou požádat o Vaše podněty.

Michal Vinkler

Na obálce: Mandelík hajní (*Coracias garrulus*). Foto L.+ D. Boucní.

Zadní strana obálky: Potápka černokrká (*Podiceps nigricolis*). Foto L.+ D. Boucní.

Hnízdní ornitocenózy zámeckých parků v Hrubčicích, Konicích a Brně-Lišni

RNDr. František Hanák

Zámek v Hrubčicích (okr. Prostějov) patřil olomoucké kapitule do roku 1861. Později byl pronajímán jako statek a stal se sídlem šlechtitelské stanice. Zámek byl původně pozdně renesanční a později proběhla barokní úprava. Park kolem zámku měl před jižním průčelím tvarovaný parter a oranžerii. Park byl založen v roce 1834 jako přírodní zahrada a bylo zde vysázeno větší množství cizokrajných stromů a keřů. Na park měly negativní vlivy stavební úpravy v 19. a 20. století. Roste zde 10 taxonů jehličnatých a 27 taxonů listnatých dřevin. Za zmínku stojí z jehličnanů jinan dvoulaločný (*Ginkgo biloba*) o výšce 16 m a tis červený (*Taxus baccata*) o výšce 14 m. Z listnáčů stojí za pozornost dřezovec trojtrnný (*Gleditsia triacanthos*). Park leží v nadmořské výšce 210 m a má rozlohu 1,9619 ha a sklon 4%. Pokryvnost v %: byliny – 71, keře – 10, stromy – 59. Stromy dosahují stáří 60 až 140 roků. Faunistický sčítací čtverec: 6569, zeměpisné souřadnice: 17°11' E, 49°27' N, územní celek: Hornomoravský úval. V parku není k dispozici vodní zdroj a v okolí se nacházejí pole a zástavba.

Zámek v Konicích (okr. Prostějov) leží u barokního zámku z roku 1705. Nachází se zde volně řešený park s novější výsadbou. Park se nachází v nadmořské výšce 426 m a má rozlohu 0,3392 ha a sklon 13%. Roste v něm 7 taxonů jehličnatých a 23 taxonů listnatých dřevin. Nejcennější jsou převíslý smrk pichlavý (*Picea pungens*, 'Glauca Pendula'), cypřišek (*Chamaecyparis pisifera*, 'Compacta') a zerav východní (*Thuja orientalis*). Za ozornost stojí ještě nádherný jedinec červenolistého buku (*Fagus sylvatica*, 'Atropunicea'). Pokryvnost v %: byliny – 81, keře – 13, stromy – 62. Stromy dosahují stáří 80 až 140 roků. Faunistický sčítací čtverec: 6467, zeměpisné souřadnice: 16°49' E, 49°35' N, územní celek: Dražanská vrchovina. V parku není vodní zdroj a v okolí se nachází zástavba a zahrada.

V Líšni se připomíná tvrz poprvé v roce 1562, která stála v místech dnešního zámku. V roce 1714 se stal majitelem panství Jan Kryštof z Freienfelsu. Tento rod zde postavil ve 20. letech 18. století (1727) barokní zámek. Odkazem přešel zámek po smrti Františka Xavera z Freienfelsu do rukou hraběte Eduarda Belcrediho. S nástupem tohoto rodu byl zámek klasicistně upraven. Zámecký park vznikl v souvislosti s barokní přestavbou zámku v 1. čtvrtině 18. století. Tehdy byl charak-

terizován dvěma krajními tvarovanými alejemi a střední osa ústila k dominantnímu dvojramennému schodišti s plastickou výzdobou. Kolem poloviny 19. století byl změněn pravidelný ráz parku ve volně přírodně krajinářský. Další dvě úpravy parku následovaly v 2. polovině 19. století a na přelomu 19. a 20. století. V té době zde byla vysazena většina dnešních cizokrajních dřevin a došlo k anglicizování parku s respektováním starých alejí. Zámecký park má rozlohu 1,5248 ha a nalézá se v nadmořské výšce 347 m. Roste v něm 8 taxonů jehličnanů a 55 taxonů listnáčů. Za zmínku stojí stěsnaně rostoucí smrk (*Picea abies* ‚Barryi‘), některé zeravy (např. *Thuja occidentalis* ‚Wareana‘, *Thuja orientalis*), střihanolistý a červenolistý buk (*Fagus sylvatica* ‚Asplenifolia‘, ‚Atropuncea‘), bělavě pestrý javor jasanolistý (*Acer negundo* ‚Argenteovariegatum‘) a další dřeviny. Dodnes se zachovaly mohutné exempláře lípy velkolisté (*Tilia platyphyllos*) a topolu černého (*Populus nigra*). Pokryvnost v %: byliny – 91, keře – 38, stromy – 63. Stáří stromů se pohybuje od 80 do 250 let. Faunistický sčítací čtverec: 6765, zeměpisné souřadnice: 16°37' E, 49°16' N, územní celek: Dražanská vrchovina. Park je oživen bazénem v plošném parteru a v jeho okolí jsou sady, pole a zástavba. Další údaje o zámeckých parcích uvádějí Kříž et al. (1978), Hieke (1985) a Pacáková-Hošťálková et al. (1999).

Při výzkumu byla použita standartní metodika liniového transektu (Šťastný 1974). Ostatní aplikace metod je shodná s metodikou použitou v pracích Hanáka (1996, 2002) včetně synekologických charakteristik a analýz ptačích společenstev.

V zámeckém parku v Hrubčicích bylo zjištěno v hnízdním období let 1999–2001 celkem 35 druhů ptáků při abundanci 117 ex. a průměrné denzitě 593,93 ex./10 ha (tab. 1, v ní rovněž individuální dominance). Ve sledovaném období nebyl zjištěn žádný eudominantní druh, 6 druhů bylo dominantních (holub domácí, kos černý, drozd zpěvný, vrabec domácí, pěnkava obecná, zvonohlík zahradní), 9 druhů bylo subdominantních, 19 druhů recedentních a 1 subrecedentní. Křivka distribuce dominance (obr. 1) má mírně strmější průběh a několik drobných lomů, což dokumentuje vyšší početnost synantropních druhů a druhů s méně vyhraněnými nároky na prostředí. Simpsonův index dominance ($c=0,0741$) dokumentuje spolu s křivkou méně vyspělá společenstva a svědčí o relativně příznivém rozložení dominance. Z hodnot diverzity ($H'=4,1875$) a ekvitability ($J'=0,8467$) je zřejmá průměrná druhová rozmanitost a vyšší vyrovnanost. Ornitologická hodnota území ($OV=28,47$) a index antropického narušení biotopu ($IAA=2,28$) vypovídají o tom, že území parku v Hrubčicích je ornitologicky poměrně cenné s vyšším ovlivněním uměle pozmeněného prostředí a blízkosti lidských sídel.

V zámeckém parku v Konicích bylo zaznamenáno v hnízdním období 17 druhů ptáků při abundanci 40 ex. a průměrné denzitě 1179,24 ex./10 ha (tab. 1, v ní rovněž individuální dominance). V parku byly zjištěny 2 eudominantní druhy (vrabec domácí, pěnkava obecná) a 15 druhů bylo dominantních. To svědčí o nízké

prezenci a struktuře rostlinné složky, což souvisí zejména s malou rozlohou parku. Hodnota Simpsnova indexu dominance ($c=0,1912$) ukazuje na nepříznivé rozdělení dominance a na to, že je ptací společenstvo parku složeno pouze ze synantropních druhů. Zvýšenou hustotu synantropních druhů ptáků a neustálené méně vyspělé společenstvo demonstruje také křivka distribuce dominance (obr. 1). Hodnoty synekologických charakteristik diverzity ($H'=2,8311$) a ekvitability ($J'=0,8129$) potvrzují nízkou abundanci a absolutní převahu eudominantních a dominantních druhů ptáků. Ornitologická hodnota území ($OV=8,62$) vypovídá o tom, že plocha parku patří mezi území bez ornitologického významu. Hodnota indexu antropického narušení biotopu ($IAA=2,46$) indikuje vyšší stupeň ovlivnění člověkem (malá rozloha apod.).

V zámeckém parku u zámku v Brně-Lišni bylo zjištěno v hnízdním období 46 druhů ptáků při abundanci 212 ex. a průměrné denzitě 1390,34 ex./10 ha (tab. 1). V tab. 1 je rovněž uvedena individuální dominance. Ve sledovaném období nebyl zjištěn žádný eudominantní druh, 2 druhy byly dominantní (kos černý, pěnkava obecná), 11 druhů bylo subdominantních, 17 recedentních a 16 subrecedentních. Křivka distribuce dominance je znázorněna na obr. 1. Křivka ukazuje poměrně příznivé rozložení dominance a přítomnost stabilních společenstev ptáků. Hodnota Simpsnova indexu dominance ($c=0,0246$) svědčí o menším počtu druhů ve funkci ekologických dominant. Vyšší hodnoty diverzity ($H'=4,7109$ a ekvitability ($J'=0,9012$)) vypovídají o pestřejších topických a trofických podmínkách prostředí parku a relativně vysoké druhové vyrovnanosti. Ornitologická hodnota území ($OV=65,43$) a indexu antropického narušení biotopu ($IAA=2,31$) potvrzují výsledky ostatních cenologických charakteristik. Jedná se tedy o území ornitologicky cenné a více ovlivněné člověkem (zvýšená hodnota IAA). V červenci 2001 bylo zjištěno u zámku při letu ve vzduchu plně albinotické vyvedené mládě poštolky obecné s dalšími dvěma normálně zbarvenými mlád'aty. Zámecký park v Lišni je významným refugiem řady druhů ptáků.

Literatura

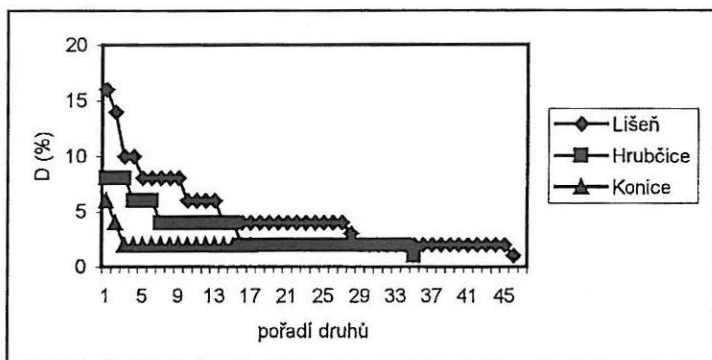
- Hanák F., 1996: Hnízdní ornitocenózy zámeckého parku v Budišově u Třebíče. Zprávy MOS, 54: 6–21.
Hanák F., 2002: Hnízdní ornitocenóza zámeckého parku v Budišově u Třebíče v roce 2001. Zprávy MOS, 60: 203–212.
Hieke K., 1985: Moravské zámecké parky a jejich dřeviny. SZN, Praha.
Kříž. Z. a kol., 1978: Významné parky Jihomoravského kraje. Blok, Brno.
Pacáková-Hošťálková B. a kol., 1999: Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Libri, Praha.
Šťastný K., 1974: Návrh jednotné metodiky kvantitativního výzkumu ptáků. Zprávy MOS, 32: 13–21.

Tab. 1. Abundance, denzita a dominanc hnízdnic ornitocenóz zámeckých parků v letech 1999 až 2001 (A – abundance, d – denzita – ex./10 ha, D – dominance – %).

Druh	Hrubčice			Konice			Brno-Líšeň		
	A	d	D	A	d	D	A	d	D
<i>Falco tinnunculus</i>	-	-	-	-	-	-	2	13,11	0,94
<i>Phasianus colchicus</i>	-	-	-	-	-	-	3	19,67	1,41
<i>Columba livia</i> f. domest.	6	30,45	7,02	-	-	-	-	-	-
<i>Columba palumbus</i>	2	10,15	1,71	2	58,96	5	6	39,34	2,83
<i>Streptopelia turtur</i>	-	-	-	-	-	-	2	13,11	0,94
<i>Streptopelia decaocto</i>	4	20,30	3,41	2	58,96	5	6	39,34	2,83
<i>Cuculus canorus</i>	1	5,07	0,85	-	-	-	1	6,55	0,47
<i>Strix aluco</i>	2	10,15	1,71	-	-	-	2	13,11	0,94
<i>Apus apus</i>	-	-	-	-	-	-	2	13,11	0,94
<i>Jynx torquilla</i>	2	10,15	1,71	-	-	-	2	13,11	0,94
<i>Picus viridis</i>	-	-	-	-	-	-	2	13,11	0,94
<i>Dendrocopos major</i>	2	10,15	1,71	-	-	-	2	13,11	0,94
<i>Delichon urbica</i>	4	20,30	3,41	2	58,96	5	4	26,23	1,88
<i>Motacilla alba</i>	2	10,15	1,71	-	-	-	2	13,11	0,94
<i>Troglodytes troglodytes</i>	2	10,15	1,71	-	-	-	2	13,11	0,94
<i>Prunella modularis</i>	2	10,15	1,71	-	-	-	4	26,23	1,88
<i>Erithacus rubecula</i>	2	10,15	1,71	-	-	-	4	26,23	1,88
<i>Phoenicurus ochruros</i>	4	20,30	3,41	2	58,96	5	6	39,34	2,83
<i>Turdus merula</i>	8	40,61	9,36	2	58,96	5	14	91,81	6,60
<i>Turdus pilaris</i>	2	10,15	1,71	2	58,96	5	4	26,23	1,88
<i>Turdus philomelos</i>	6	30,45	7,02	2	58,96	5	8	52,46	3,77
<i>Hippolais icterina</i>	2	10,15	1,71	2	58,96	5	4	26,23	1,88
<i>Sylvia curruca</i>	2	10,15	1,71	-	-	-	4	26,23	1,88
<i>Sylvia communis</i>	-	-	-	-	-	-	2	13,11	0,94
<i>Sylvia borin</i>	-	-	-	-	-	-	6	39,34	2,83
<i>Sylvia atricapilla</i>	4	20,30	3,41	2	58,96	5	8	52,46	3,77
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	-	-	-	-	-	-	2	13,11	0,94
<i>Phylloscopus collybita</i>	4	20,30	3,41	2	58,96	5	8	52,46	3,77
<i>Phylloscopus trochilus</i>	2	10,15	1,71	-	-	-	4	26,23	1,88
<i>Muscicapa striata</i>	2	10,15	1,71	2	58,96	5	4	26,23	1,88
<i>Parus palustris</i>	-	-	-	-	-	-	2	13,11	0,94

<i>Parus caeruleus</i>	2	10,15	1,71	-	-	-	4	26,23	1,88
<i>Parus major</i>	4	20,30	3,41	-	-	-	4	26,23	1,88
<i>Sitta europaea</i>	2	10,15	1,71	-	-	-	4	26,23	1,88
<i>Certhia familiaris</i>	-	-	-	-	-	-	2	13,11	0,94
<i>Oriolus oriolus</i>	2	10,15	1,71	2	58,96	5	4	26,23	1,88
<i>Lanius collurio</i>	-	-	-	-	-	-	2	13,11	0,94
<i>Sturnus vulgaris</i>	4	20,30	3,41	2	58,96	5	10	65,58	4,71
<i>Passer domesticus</i>	8	40,61	9,36	6	176,88	15	10	65,58	4,71
<i>Passer montanus</i>	4	20,30	3,41	-	-	-	4	26,23	1,88
<i>Fringilla coelebs</i>	8	40,61	9,36	4	117,92	10	16	104,93	7,54
<i>Serinus serinus</i>	6	30,45	7,02	2	58,96	5	8	52,46	3,77
<i>Carduelis chloris</i>	4	20,30	3,41	-	-	-	8	52,46	3,77
<i>Carduelis carduelis</i>	2	10,15	1,71	-	-	-	4	26,23	1,88
<i>Carduelis cannabina</i>	2	10,15	1,71	2	58,96	5	4	26,23	1,88
<i>Coc. coccothraustes</i>	-	-	-	-	-	-	2	13,11	0,94
<i>Emberiza citrinella</i>	2	10,15	1,71	-	-	-	2	13,11	0,94
Celkem	117	593,93	100	40	1179,24	100	212	1390,34	100

Obr. 1. Distribuce dominance hnízdních ornitocenóz zámeckých parků v letech 1999 až 2001 (D – dominance).

Faunistická komise i pro historii ornitologie?

Nepočítáme-li „prehistorii“ české ornitologie v podobě seznamů mnicha Clareta a genealoga Pešiny z Čechorodu a začneme s počátkem skutečné vědecké ornitologie v českých zemích v polinnéovské době (tedy od 2. poloviny 18. století), je to více jak 200 let více či méně intenzivní práce, jak v Čechách, tak na Moravě a zbytku Slezska (co nám po pruských válkách zůstalo). V Čechách je to dílo W. Schmidta v 90. letech 18. století, ve Slezsku v prvních desetiletích 19. století práce K. Koschatzského a nejpозději v 30. letech 19. století seznam ptáků pro Moravu od A. Müllera. Řada faunistických dat nebyla dosud do moderní ornitologické literatury vůbec převzata a ani nijak verifikována. Zde samozřejmě nemůžeme pominout celou řadu kvalitních lokálních soupisů avifauny (severní a východní Čechy, Morava, Slezsko – zmíněno jen namátkově) a také obsáhlý, faktografický, bohatý a z části i revidovaný materiál v posledním soupisu ptáků Česka (Hudec et al. 1995). Nerovnoměrně (mnohdy vůbec) je zpracován různý sbírkový materiál ptáků, zejména ve vztahu k literárním sdělením, kdy je většinou konstatována jeho nezvěstnost. Je-li dochován, jde mnohdy o něco jiného než najdeme v publikacích. Řada chyb a omylů (v názvosloví i determinaci) se opakuje v literatuře v 19. i 20. století včetně následných přepisů a citování, aniž by tomu bylo zamezeno.

Počátek 21. století by měl tento trend zastavit, a to i radikálnější pracovní metodou (cf. Vavřík & Hudeček, v tisku). Vedle běžné práce Faunistické komise pro ornitologii, posuzující recentní pozorování a důkazy z faunistiky, bude fungovat i jakási „subkomise“, vyhledávající existující doklady ptáků i pramenný či literární materiál. Ke každé faunistické zprávě bude vydáno osvědčení, zda je možné nadále brát v úvahu její vědeckou hodnotu a použitelnost v celostátních i lokálních soupisech. Přebírání nespolehlivých dat nesmí zatěžovat moderní exaktní faunistickou literaturu. Posouzením Faunistickou komisí pro ornitologii se zamezí, aby k dané zprávě kdokoli vyjadřoval nesprávné, popř. subjektivní pocity o „hodnověrmosti“. Rozsah takto posuzovaných druhů ptáků odpovídá nedávno zveřejněnému aktualizovanému seznamu (Vavřík 2001). I správná determinace neznamená, že při „nesprávné“ interpretaci následně vzešel „správný“ údaj. Formulace se zdá na pohled nelogická, ale doposud nebyly důkladně řešeny otázky nomenklatorické (příkladem je pro 19. století např. problém orlů volavých a křiklavých)¹⁾. Jinou ukázkou „nejistých“ výsledků je nekritické přebírání některých zpráv z českých lesnicko-loveckých časopisů (počínaje Boháčem 1970), kdy „supi bradatí“ jsou vehementně obhajováni jako orlosupi bradatí (sic !). Lze stavět na veskrze anonymní zprávě, bez popisu a se zjevnými indiciemi na jiný druh dravce? Opětovné odkazování na autoritu zakla-

datele daného časopisu (J. Doležala aj.) je pak alibistické a vůči jeho osobě nepřilíš vhodné²⁾. Nově založený český list abstrahoval zprávy odborníků, ale otiskoval i různé „senzace“ z loví.

Dalším příkladem může být sup hnědý z Vizovic (Hanák & Hudeček, 2002). Lesnickému časopisu dodal zprávu pohotově pravděpodobně sám střelec (s datem 30. 6. 1874) s tím, že na vizovickém panství byl zastřelen „sup bradatý“ (*Lämmergeier*), tedy orlosup (Anonymus 1874). Jiné sdělení, učiněné dodáním zprávy o tři dny později (k 3. 7. 1874) redakci odborného časopisu do Brna samotným majitelem zmíněného panství (Stillfried 1874), zmiňuje sice zástřel k datu 1. 7. 1874, nicméně s přesnou determinací do druhu (Grauer Geier, *Vultur monachus*), tedy jako supa hnědého (*Aegypius monachus*), se zcela výstižným popisem a základní mírou kusu. Podle tohoto sdělení je možná verifikace i dnes (otázku druhu patrně konzultoval majitel supa se znalcem, tedy V. von Tschusim zu Schmidhoffen). Pokladáme odborné veřejnosti otázku: svědčí popsáný případ o spolehlivosti všech zpráv o dravcích v časopise Háj? Rozdíl mezi českým, začínajícím lesnicko-loveckým a německým odborným písemnictvím je zcela zjevný (obr. 1).

To jsou jen některé z celé řady konkrétních bodů práce na novém faunistickém vyhodnocení. K tomu se pak přidává i nový pohled na druhovou skladbu avifauny Česka vzhledem ke změnám v taxonomii ptáků Palearktidy (v rámci chromozomálních studií), kdy bude potřebné přehodnotit i taxony českých zemí vůbec.

Poznámky

- 1) Orel volavý „dle Friče hnízdil u Pardubic a Budějovic“ (Janda 1902). Tím jeho „znovuobjevení“ jako hnízdícího u Pardubic není novým a prioritá je u Friče, ten však, jak je známo druhově odlišení orla volavého od orla křiklavého, neuznával, a zjevné potíže s jejich rozlišováním měli i jiní autoři (porovnej Šír 1890, Kněžourek 1910).
- 2) Jan Doležal (1847–1901) jako první český lesnický redaktor časopisu Háj (vyšel poprvé v roce 1872) nemohl a ani nemůže být zárukou „objektivity“ všech do redakce dodávaných zpráv. Za správnost ručí autor, ovšem věc je sporná u zpráv anonymních.
- 3) Autor je externím poradcem Faunistické komise pro ornitologii.

Literatura

- Anonymus, 1874: Sup bradatý (*Lämmergeier*). - Háj, příloha Myslivna, (2): 168.
- Boháč D., 1970: Stará zpráva o výskytu orlosupa bradatého (*Gypaetus barbatus* L.) na Moravě. - Zprávy MOS, 28: 82– 83.
- Hanák F., Hudeček J. J., 2002: Sup hnědý (*Aegypius monachus*) z Vizovic. - Ptáci kolem nás 1/2002: 7–9.
- Hudec K., Chytil J., Šťastný K., Bejček V., 1995: Ptáci České republiky. – Sylvia, 31: 97–152.
- Janda J., 1902: Atlas ptactva středoevropského. I–X + 208 pp. Nakl. neuveden.
- Kněžourek K., 1910: Velký přírodopis ptáků se zvláštním zřetelem ku ptactvu zemí českých a rakouských. Díl I. Nakl. I. L. Kober, Praha, 663 pp.
- Kolečka Z., 1998: Seznam biografií československých entomologů (entomologové nežijící) atd. II. - Klapalekiana, 34 (Supl.): 1–238.
- Stillfried P. F. von, 1874: Ein seltener „Grauer Geier“ – Mitt. Ges. Ackerb. Brünn, 1874 (30): 240.

Šír V., 1890: Ptactvo české. Řád I. Draví. Sv. 1. Dravci denní. Nakl. M. Knapp, Praha-Karlín, 72 pp.

Vavřík M., 2001: Aktuality z České faunistické komise. – Zprávy ČSO, 53: 3–5.

Vavřík M., Hudeček J. J., v tisku: Historická literatura a dokladový materiál k ní, zdroj poznání i omylů v ornitologii. – Zprávy ČSO, v tisku

Jiří J. Hudeček²⁾, RNDr. František Hanák

Obr. 1. Ukázka dvojího přístupu ke stejnému údaji v lesnicko-loveckém a odborném písemnictví v 19. století (Anonymus 1874, Stillfried 1874)

Sup bradatý (Lämmergeier) byl postřelen od hajného dne 30. června u Vizovic na Moravě. Když ho střelec uchopil, bránil se a rostrhal mu oděv,

Ein feltener „grauer Geier“.

Auf der Herrschaft Wisowitz in Mähren wurde am 1. Juli 1874 ein Geier feltener Größe durch einen herrschaftlichen Jeger erlegt. Das Vaterland dieses Vogels, Vultur monachus, sind Gebirge des blühen Europa's und Indien. Das ganze Gefieder ist dunkelbraun mit violettem Anflug, die Schwinge schwarz, der Kopf und Hals kahl ab bläulich, der Schnabel stark, die Wackelhaut bläulich, das Auge roß mit stark entwickelten Augenbraunen. Die Länge von einer Flügelspitze zur anderen betrug 9 Schuh. In Ungarn kommt er anohmal vor, in Böhmen soll einmal einer erlegt worden sein.

Wisowitz, am 3. Juli 1874.

Baron Stillfried.

Podle oznámení Českého telecomu dojde v celé České republice k přečíslování telefonních stanic a připojek euroISDN.

Moravský ornitologický spolek

bude mít od 22. září 2002 nové číslo

581 203 150

Lokální prameny v ornitologii (a zoologii vůbec) a otázka jejich kritické interpretace v moderní faunistické literatuře na příkladu práce Edwarta Richtera

V mnoha případech, zvláště z oblastí, kde je absolutní absence jakýchkoliv zdrojů literárních, je sympatické, že se nám i z dob dřívějších dochoval nějaký, byť jen nezveřejněný pramen k studiu daných poměrů přírodovědných. Řada takových „základních“ přehledů je obsažena v řadách Vlastivědy moravské, vycházející od roku 1897. Otázkou ale zůstává využitelnost všech takových dat a zpráv, zvláště když daný autor byl výlučně třeba historikem a nespolupracoval s nějakým lokálním přírodovědcem. To ovšem u Vlastivědy moravské nelze vyčítat všem autorům, neboť k takové spolupráci docházelo a přispělo to ke kvalitě celého díla. V minulosti ani G. Wolny nezvolil jinou cestu a požádal o zpracování přírodovědné části své topografie Markrabství moravského význačného přírodovědce a polyhistora Albina Heinricha a vtiskl tak úvodním statím díla rys absolutní profesionality v podaném tématu (Wolny 1835 atd.).

Do období vzniku Vlastivěd moravských zapadá i rukopisná práce Edwarta Richtera z Osoblahy (Richter 1890), jejíž součástí je i v poměru k rozsahu celého díla jen velmi krátká popisná část přírodovědná (obsáhleji jsme rukopis již zpracovali, srovnej Hanák a Hudeček 2000). Richterova přírodovědecká stať je jistě z historického hlediska zajímavá, nicméně již od poloviny 20. století, kdy její existence a deponování bylo zřejmého byla několikrát (a to renomovanými odborníky, sic !) kritizována, minimálně jako nepoužitelná (rozbor na jiném místě, Hudeček a Hanák 2002). Rukopis obsahuje i seznam druhů ptáků, nicméně již Richterův současník Chowanetz ve své práci (na rozdíl od Richterovy již otištěné, Chowanetz a Wurst 1890) vypustil všechny „sporné“ druhy obratlovců (jako koljušku tříostnou, ještěrku zední, více druhů ptáků, norka atd.). Proč to udělal? Chowanetz měl možnost (a jistě to udělal) konzultaci s žijícím E. Richterem, který svůj původní seznam sestavil možná dle nějakých podkladů z literatury a pod vlivem zoologie přílehlého pruského Slezska. K dostupu k takové literatuře měl Richter určitě od svého mládí dost možností, když byl vychováván svým strýcem, univerzitním knihovníkem v Olomouci.

Při objektivním přístupu k dané práci, která je vlastně jen „holým“ výčtem druhů obratlovců a měkkýšů, si musíme položit několik důležitých otázek: 1. proč neuvádí Richter nějaké prameny, ze kterých čerpal? (to podporuje „původnost“ údajů), 2. proč ale nepíše, že sám údaje sbíral a nejmenuje nějaké své zpravodaje (mohli to být rybáři, lesníci, vycpavači nebo místní učitelé), 3. proč nejmenuje sbírky (školní či soukromé), ze kterých by pro seznam druhů čerpal. Již jen absence těchto zdrojů svědčí o tom, že Richter byl více topografem a historikem a seznam byl jen krátkým

doplňkem jeho jinak obsáhlé studie. Protože na výše popsané otázky asi již nelze odpovědět a existuje ještě z dob Richtera života porovnávací práce Chowanetzova, je nutno většinu „faunistických dat“ u Richtera odmítnout. Jakékoliv zcela nekritické citování tak málo spolehlivých dat v moderní zoologické literatuře značně zatíží a zkreslí skutečný obraz našeho poznání. Tím se nevylučuje popisné seznámení s daným pramenem (cf. Hudeček a Hanák 2002) jako dokladem vývoje zoologie v určité oblasti (ale pouze v rovině společenskovo-vední).

Tvoření „checklistů“ ze starých, nespolehlivých a nově neověřených dat způsobí naprostý zmatek v práci začínajících zoologů, kteří je budou brát za základ pro svou činnost. Pro neověřitelnost determinací pak ještě vznikne problém správnosti, tedy o co šlo u řady taxonů. Příkladem může být poměrově např. čerpání z urbárů ze 16. století (zástřely vlků – nešlo také o psy?) nebo lesnicko-loveckého písemnictví v 19. století (supi – nebo jiní dravci?). Podobným postupům se musíme v zoologické literatuře ve 21. století vyvarovat.

V rovině společenských věd je osobnost Edwarta Richtera významná a popsaným kritickým pohledem nechceme jakkoliv upřít jeho podíl na poznání historie moravské Osoblažské enklávy a některých míst také na území Rakouska (podrobná biografie, srovnej Anonymus 1891, o významu jeho práce také Schram 1894).

Literatura

- Anonymus, 1891: Zur mähr.-schles. Biographie. CCLXXX. Eduard Richter. – Notizen-Blatt Mitt. Ges. Ackerb. Brünn, Nr. 7: 49–50.
- Hanák F., Hudeček J., 2000: Eduard Richter a jeho soupis obratlovců Osoblažska. – Sbor. Bruntál. Muz., 2000: 94–101.
- Hudeček J., Hanák F., 2002: Historik Edwart M. Richter a ptáci (a další obratlovci) Osoblažska. – *Acrocephalus*, v tisku.
- Chowanetz J., Wurst A., 1890: Der Hotzenplotzer Schulbezirk. Verlag von A. Wurst, in Damasko b. Röwersdorf, Druck von J. Hofmann, Jägemdorf, 224 pp.
- Richter E., 1890: Die Landschaft Hotzenplotz. 8.sv. Topographisch und historisch geschildert (I. Všeobecná topografie a historie enklávy Osoblahy. 1. Topografie. 2. Historie. 13. Naturgeschichtliches. Ms., Zemský archiv, Opava. Xerokopie textu (č.j. ZA: 724/97), uložena u J.J. Hudečka, Klimkovic.
- Schram W., 1894: Jahresbericht der histor.-statist. Section der k.k. mähr.-schles. Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde, für das Jahr 1892. – Notizen-Blatt Mitt. Ges. Ackerb. Brünn, Nr.3: 20–21.
- Wolny G., 1835: Die Markgrafschaft Mähren, topographisch, statistisch und historisch geschildert. 1.Band. Prerauer Kreis. Selbstverlag des Verfassers, in Commission der L.W. Seidel'schen Buchhandlung, Brünn, LVIII + 486 pp.

RNDr. František Hanák, Jiří J. Hudeček

Odchov sov pálených se rokycanským ochráncům přírody daří

Další mláďata sovy pálené byly odchovány rokycanskými ochránci přírody v rámci zájmového projektu, jejímž cílem je návrat těchto krásných a užitečných opeřenců zpět na rokycanský okres, kde v minulosti hnízdily.

Odchov sov pálených v rokycanské záchranné stanici živočichů, která pracuje již od r. 1990 je jedním z repatriačních projektů, který tato stanice zajišťuje. Sova pálená je velká asi jako holub s rozpětím 90 centimetrů. Na první pohled má jemné nadýchané peří a srdčitý závoj kolem obličeje. Její hlas je možno označit jako skřípání, sténání a chrčení. Vyskytuje se v blízkosti lidských obydlí a hnízdí v kostelních věžích, polních stodolách, zříceninách a v neposlední řadě i ve vhodně vyvěšených budkách. Hnízdí od dubna, někdy i dvakrát ročně. Samice sedí od začátku na 4 až 7 vejcích, takže vylíhlá mláďata jsou později různě velká. Sezení na vejcích trvá 30 až 34 dnů a péče o mláďata osm týdnů. Je ptákem výrazně nočním a živí se v 95 % hrabošem polním. Dalším důkazem o užitečnosti tohoto ohroženého pomocníka zemědělců je skutečnost, že svoji přirozenou potravu loví nejen v otevřené krajině, ale také uvnitř zemědělských objektů a je jen škoda, že těchto užitečných pomocníků člověka stále ubývá! Příčiny vidíme především ve stylu obhospodařování zemědělské půdy či v ubývání hnízdních příležitostí.

Kromě vysoce odborné chovatelské práce se věnují rokycanští ochránci přírody záchranně všech volně žijících živočichů s výjimkou psů a koček na okrese Rokycany, Rakovník a Beroun v rámci programu „Národní síť záchranných stanic pro handicapované živočichy“, který koordinuje Český svaz ochránců přírody. V případě nálezu zraněného, nemocného či jinak handicapovaného živočicha na výše zmiňovaných okresech volejte v kteroukoliv dobu na číslo 0181/722686 nebo 0603 239922 .

Pavel Moulis

Neomezené možnosti, aneb kos černý vyhnízdil v polobudce

Kosa černého (*Turdus merula*) řadíme mezi nejběžnější a nejnámější ptáčí druhy. Není divu, vždyť tento černě zbarvený drozd se vyskytuje všude kolem nás. A obdobné je to i s hnízdy tohoto ptáčího druhu, které jsou leckdy v těsné blízkosti lidských obydlí. Ve výběru místa pro hnízdo není kos nijak náročný. Nejčastěji zahnízdí ve větvích keřů či stromů a to často až při samotném kmeni.

Měl jsem však možnost se setkat i s mnohdy kuriózně umístěnými hnízdy. Ze všech možných „staveb“ mě zaujalo hnízdo, které bylo postaveno na stříšce ptáčí budky umístěné v korunce mladého ovocného stromku. Tehdy jsem měl příležitost pozorovat současně dva ptáčí druhy při hnízdění. A to sedící kosci na vejcích a krmící rodičovský pár sýkor modřinek (*Parus caeruleus*), které vletovaly do budky za svými mláďaty bez jakýchkoliv rozpaků. V roce 1989 a 1990 mně zahnízdili kosové i na podložkách umístěných na budovách, kde vždy úspěšně vyvedli po čtyřech mláďatech. Ačkoliv jsem je na těchto místech neočekával, nijak zvlášť mě zdejší výskyt svých hnízd nepřekvapilo. Avšak překvapením pro mě bylo zjištění, že si kosí pár obsadil v loňském roce i jednu z budek tzv. typu „rehkovník“, určené především pro mnou oblíbené rehky zahradní (*Phoenicurus phoenicurus*) anebo rehky domácí (*Phoenicurus ochruros*). Rehkové tehdy neobsadili budku vyvěšenou nejbližší mému bydlišti, a tak jsem ji nevěnoval žádnou pozornost.

Na hnízdění kosů v této polobudce jsem přišel zcela náhodou až 20. května. Toho dne jsem se vracel domů z noční směny a zahlédl jsem kosího samečka na střeše rehkovníku. Prošel jsem okolo s myšlenkou, že hnízdí někde poblíž v nedostavěné vedlejší budově. Avšak situace se naprosto stejně opakovala o dva dny později. Tentokrát jsem chtěl znát, kam sameček zalétne s potravou a tak jsem se opodál uschoval do krytu bohatého větroví okrasné vrby. Samec se příliš dlouho nezdržoval a vlétl s potravou v zobáku do otvoru budky. Dle ohlasu na jeho přilet mi bylo zřejmé, že se v této polobudce nachází již velmi vyspělé potomstvo. A tak v rehkovníku o rozměrech 14 x 14 a výšce 14 cm, se zaobleným vletovým otvorem 8 x 14cm a výšce zavěšení budky 420 cm nad zemí, upevněné na dřevěné budově, kosové zdárně vyvedli pět mláďat. Pokud je mi známo, publikace Fauna ČSSR Ptáci 3/1 tuto variantu stavby hnízda neuvádí a doposud jsem neměl příležitost se o této formě zahnízdění kosa černého z literatury dozvědět, ačkoliv si myslím, že můj případ není zdaleka ojedinělý...

Literatura:

Hudec K. a spol., 1983: Fauna ČSSR Ptáci 3/1. Academia Praha

Tichý H., 2000: Neobvykle umístěná hnízda u některých druhů ptáků. Ptáci kolem nás. Přerov, 4 str. 21

Tichý H., 2001: Neobvykle umístěná hnízda u některých druhů ptáků. Ptáci kolem nás. Přerov, 3-4 str. 35

Petr Červinka

Hnízdní hustota straky obecné (*Pica pica*) v okrese Přerov v roce 2001

Hnízdní hustota straky obecné místně poměrně silně kolísá. Vzhledem k ne-souvislému výskytu je žádoucí sledovat její hnízdní i zimní početnost současně na více plochách v České republice. Jen tak se dojde k přesnějšímu stanovení hnízdní i zimní hustoty. Hnízdní hustota tohoto druhu v okrese Přerov byla již zjišťována v roce 1996 (Hanák 1996).

V dubnu 2001 jsem zjišťoval metodou liniového transektu (Janda & Řepa 1986) hnízdní početnost straky obecné v okrese Přerov sčítáním obsazených hnízd. To probíhalo v měsících březnu a dubnu pěšky nebo automobilem. Zeleň byla ještě neolístěná, proto byla velmi dobře vidět mezi větvemi hnízda strak. U všech nalezenných hnízd bylo ověřeno přímou kontrolou nebo pozorováním, zda jsou obsazená. Výzkum trval 124 hodin. Nadmořská výška sledovaného území kolísá od 190 m (Kojetín) do 650 m (Loučka v Oderských vrších). Rozloha okresu je 883,4 km², z toho souvislé lesy zaujímají 165,9 km², stojaté a proudící vody 14,8 km², orná půda 49,9 km², louky 44,8 km² a zastavěná plocha 177 km².

V jednotlivých mikroregionech okresu byla zjištěna následující denzita straky obecné:

Mikroregiony	Denzita (páry/km ²)
Kojetínsko	3,99
Moštěnicko-Dřevohosticko	2,93
Brodecko-Penčicko	2,47
Lipnicko-Všehovicko	2,76
Hranicko-Hustopečsko	4,64
Potštátsko	0,87

Z uvedené tabulky vyplývá, že největší hnízdní hustota je v rámci okresu Přerov v nižších polohách, nejnižší ve vyšších (Potštátsko). Nejvíce obsazených hnízd bylo nalezeno v porostech podél železničních tratí, cest, silnic a tekoucích vod, v alejích, větrolamech a pásích křovin v polích a na loukách. Některá hnízda byla umístěna na okrajích lesů a lidských sídel. Hnízdní páry pronikaly proti roku 1996 hlouběji do lidských sídel, např. v Přerov nebo Kojetíně (vzrůstající synantropismus straky obecné od 70. let 20. století). Celkem bylo v roce 2001 zjištěno 1299 obsazených hnízd straky obecné, což představuje průměrnou hnízdní hustotu 1,47 páru/km² v okrese. Pomineme-li souvislé lesy, vodstvo, zastavěnou plochu a ornou půdu, vychází hnízdní denzita 3,42 párů/km². Ze získaných výsledků vyplývá, že velikost hnízdní populace činila v roce 2001 2598 ex. straky obecné.

Při srovnání výsledků roku 2001 s výsledky z roku 1996 lze zjistit, že došlo ke

snížení hnízdních párů o 2,24% (30 párů). Jedná se o zanedbatelné snížení hnízdní hustoty straky obecné, které souvisí s přirozeným kolísáním početního stavu druhu a se změnami rustikální krajiny. Výsledky lze také porovnat pro obdobné biotopy (otevřené krajiny) s českými i zahraničními autory: 0,15 až 1,19 párů/km² (Wink 1967), 1,4 až 7 párů/km² (Bezzel 1982), 2,5 až 5 párů/km² (Šťastný et al. 1987), 1,2 až 33,3 párů/km² (Haafke 1987), 1,7 až 3,7 párů/km² (Hyla 1989, 1991) a 0,51 až 1,1 páru/km² (Šťastný et al. 1996, Hagemeyer & Blair 1997). Hnízdní hustota 1,47 páru/km² v okrese Přerov v roce 2001 se nevymyká těmto hodnotám a svědčí dlouhodobé stabilitě populace straky obecné v tomto regionu a tom, že její početní stavy jsou v hnízdním období na území okresu mírně nadprůměrné.

Ještě je zajímavá početnost straky, kterou udávají v okrese myslivci. Kvapil (1997) udává, že bylo v roce 1997 zjištěno myslivci v jamím období v okrese Přerov 1148 strak obecných. Myslivci zjištěné stavy jsou 2,26x nižší než hodnoty uvedené v této práci. Údaje myslivců svědčí pro podhodnocování stavů tzv. škodné zvěře a nadhodnocování kmenových stavů ostatní lovné zvěře tak, jak informuje Kvapil (1996).

Literatura

- Bezzel E., 1982: Vögel in der Kulturlandschaft. Verlag E. Ulmer, Stuttgart.
- Haafke J., 1987: Zur Siedlungsdichte der Elster (*Pica pica*) in Abhängigkeit unterschiedlicher Habitate. Charadrius, 23: 141–150.
- Hagemeyer W. J. M., Blair M. J. (eds.), 1997: The BBC Atlas of European Breeding Birds. T & A D Poyser, London.
- Hanák F., 1996: Hnízdní hustota straky obecné (*Pica pica*) v okrese Přerov v roce 1996. Ptáci kolem nás, 4/1996: 8–10.
- Hyla W., 1989: Beobachtungen zur Bestandveränderung der Elsterpopulation in Oberhausen. Charadrius, 25: 194–198.
- Hyla W., 1991: Der Brutbestand der Elster (*Pica pica*) auf Probeflachächen in Oberhausen. Charadrius, 27: 27–30.
- Janda J., Řepa P., 1986: Metody kvantitativního výzkumu v ornitologii. MOS Přerov a KSSPPOP Ostrava, SZN, Praha.
- Kvapil J., 1996: Stav zvěře jsou kvůli lovu nadhodnocovány. Nové Přerovsko, 11. 7. 1996.
- Kvapil J., 1997: Ochrana a lov „vzácných“ druhů zvěře. Nové Přerovsko, 30. 5. 1997.
- Šťastný K., Randík A., Hudec K., 1987: Atlas hnízdního rozšíření ptáků ČSSR 1973/1977. Academia, Praha.
- Šťastný K., Bejček V., Hudec K., 1996: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 1985–1989. Nakl. a vyd. H&H, Praha.
- Wink M., 1967: Zur Verbreitung der Elster (*Pica pica*) in Bonn. Charadrius, 3: 192–194.

RNDr. František Hanák

Hnízdění vlhy pestré v roce 2001 na Přerovsku – čtverec 6571

Dne 29. července jsem viděl 1 kus vlhy pestré u pískovny, která mi hned odletěla. Syn mi doma říkal, že ji tam viděl pan Pohanka. Stále jsem ještě nebyl po úrazu úplně dobrý, tak jsem se tam dostal až 5 srpna. Byl jsem tam více než hodinu. Jedna vlha poletovala i vletěla do nory a sedala na plot. Zašel jsem za Davidem Lučanem, aby tam zašel, že já ještě moc nemůžu. Dal mi o tom zápis: dne 12. 8. nalezena nora vlh, o které jsem mu neříkal a vývržky zbytky hmyzu. Viděl 2 ad. jedince, při krmení jednoho mláděte na třešni. Celkem 2 ad. jedince, 1 juv. – schopný letu.

Pak jsem tam byl ještě 3x, ale vlhu již jsem neviděl, takže nevíme měli-li jen jedno mládě nebo víc. Nechtěl jsem, aby o tom vědělo moc lidí, protože v roce 1997, 4. 6. manželka kopala v zahradě a viděla asi 30 vlh poletovat a sedat za zahradu na ořech.

8. 6. jsem objel pískovny – u Prusinovic, dvě u Dřevohostic, u Bezuchova, u Podolí a Líšné. U pískovny, kde teď hnízdily, jsem viděl pár vlh, ale byl tam velký ruch. Byl jsem tam několikrát, ale vlhy zmizely.

Bedřich Gavenda, David Lučan

Asi v polovině roku bude vydaná praktická odborná příručka autora Stanislava Bureše, nazvaná „Ptáci a hmyzí škůdci lesů a zahrad“. Rozsah je přibližně 90 stran, cena 99 Kč. Knížka shrnuje dosavadní poznatky o uplatnění ptáků při snižování početnosti škůdců, nejdůležitější literaturu k této problematice do konce 20. století, obsahuje popis a pérovky nejvhodnějších typů budek, krmítek ap., uplatňovaných pro zvyšování početnosti ptáků. Knihu bude možné si objednat v MOS Přerov, na e-mailové adrese: bures@prfnw.upol.cz, k dostání bude i ve vybraných knihkupectvích.

Ornitologická laboratoř PFF UP v Olomouci, tř. Svobody 26, 771 46 Olomouc (e-mail: bures@prfnw.upol.cz) Vás žádá o spolupráci při sledování četnosti hybridizace – křížení u ptáků. V případě zjištění hnízdění volně hnízdících smíšených párů některých druhů ptáků Vás prosíme o pokud možno okamžitou informaci na výše zmíněnou e-mailovou adresu, nebo na tel. číslo 068-5634201. Pracovník laboratoře se následně s Vámi telefonicky spojí a dohodne možnosti případného odběru vzorku pro genetické analýzy.

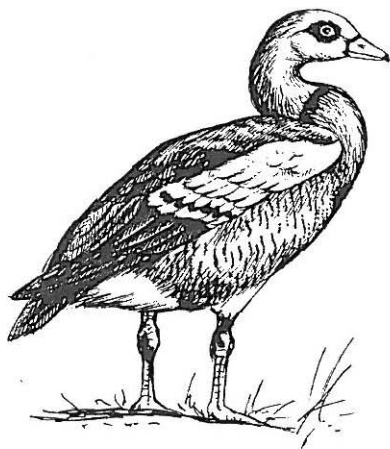
Vzácná husice egyptská pozorována na Berounsku

Neobvyklý nález zaznamenali rokycanští ochránci přírody po upozornění pana Františka Ptáčka z Libomyšle na Berounsku v minulých dnech.

Do blízkosti jeho zemědělské usedlosti, kudy protéká malá říčka, přilétla nezvykle zbarvená husa a zhruba za tři dny se k ní přidala druhá. Vzhledem k tomu, že je pan Ptáček myslivec a velký znalec přírody, v opeření poznal husici egyptskou, občas nazývanou husicí nilskou. Kontaktoval rokycanské ochránce přírody, kteří se okamžitě vydali na místo a zhotovili několik fotografií pro další případné určení. Zjistili, že se skutečně jedná o husici egyptskou, která patří mezi nejpočetnější zástupce vrubozobých na africkém kontinentě jižně od Sahary. Dříve hnízдила i na Dunaji a úspěšně byla znovu vypuštěna v Anglii.

U nás se v podstatě nevyskytuje s výjimkou zoologických zahrad či soukromých chovů. Má štíhlou postavu s tenčím krkem a velkou hlavou. Převládající barvou peří je žlutohnědá, v křídle je i černá, zelená a bílá. Živí se trávou, semeny, listy a stonky vegetace i drobnými bezobratlými živočichy. Vzhledem k tomu, že se k oběma husicím dalo přiblížit na menší vzdálenost, předpokládáme, že se jedná o ulétlé ptáky ze ZOO či soukromého chovatele. Navíc, menší kachnička měla na noze kroužek. Obě husice byly k ostatním vodním ptákům, které pan Ptáček chová velice agresivní, i když šlo i o větší husy. Pozorování husice egyptské v Čechách není ojedinělou záležitostí, neboť tohoto krásného opeřence měli možnost pozorovat i kolegové na Moravě.

Setkáte-li se se zajímavým živočichem v přírodě kontaktujte rokycanské ochránce přírody na telefonním čísle 0603 239922. Děkujeme.

Pavel Moulis

Husice egyptská. Kresba V. Plšek.

Po německých zoo

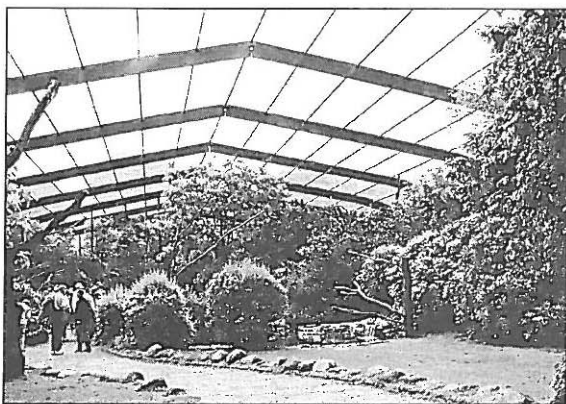
Ve dnech 30. května až 3. června 2002 uspořádala pražská CK Korál tématický zájezd po několika zoo v Německu. Odborným průvodcem po zoologických zahradách byl prof. Zdeněk Veselovský, bývalý dlouholetý ředitel pražské zoo.

Perfektně zorganizovaný zájezd začal zmíněného 30. května ve 22 hodin odjezdem z Prahy přes hraniční přechod Cínovec a pokračoval dlouhou cestou napříč celým Německem do nejbližšího cíle putování, a v pátek 31. května před devátou ráno jsme stáli před branami první zoo:

Vogelpark Walsrode

Specializovaná zoo, které přece jen více sluší název Ptačí park, byla pro veřejnost otevřena v r. 1962. Původně vždy jen v letním období a pouze pár dnů v týdnu, dnes už je otevřena celoročně každý den, stejně jako běžné zoologické zahrady. Přesto je určitě vhodnější navštívit park v jarním nebo letním období – jednak je zde převaha venkovních voliér, jejíž osazenstvo nemusí vždy snášet evropské klima a hlavně, nedílnou součástí zdejších expozic je kvetoucí flóra!

Wogelpark Walsrode, dnes největší ptačí park na světě, leží asi 3 km od stejnojmenného městečka, má rozlohu 24 ha, a v parkovém prostředí, vytvořeném a pečlivě udržovaném zahradními architekty, chová asi 5000 ptáků v asi 900 druzích.

Obr. 1. Ve voliére Freiflughalle. Foto V. Plšek.

Z toho jen kolekce papoušků obsahuje přes 220 druhů.

Přestože se při zběžném pohledu na mapku parku zdá, že je prohlídková trasa dosti komplikovaná, není tomu tak. Jak je v německých zoo zvykem, stačí i zde postupovat při prohlídce podle číslování mapky v průvodci (v nové měně stojí letos 2,50 Eura).

Blízko vchodu stojí zajímavá fontána tvořená ptáčímí těly a hned vedle ní nás upoutá první voliéra, kterou obývají ibisi jihoafričtí, ibisi bradavičnatí a majestátný drop kori. Stejně jako většina ostatních voliér v tomto ptáčím parku, vyniká poměrně robustní konstrukcí, jemným pletivem a bohatou vegetací uvnitř. Další voliéry o několik desítek metrů dál, patří pěvcům z čeledi krkavcovitých a hned ta první obsahuje raritu – můžete zde totiž spatřit na vlastní oči pověstnou bílou vránu. Třetí skupinu voliér obývají drobní evropští pěvci. Kolem volné plochy pro čápy klesá cesta prohlídkové trasy do jihozápadního rohu areálu, kde dominuje přírodně laděná expozice tučňáků Humboldtových, vybudovaná v roce 1988. Za tučňáky má voliéry několik druhů sov a vedle bazénu tučňáků jsou tři velké otevřené

Obr. 2. V nové Tropenwaldhalle. Foto V. Plšek..

expoziční s rozsáhlými vodními plochami pro vodní ptáky – vrubozobé, plameňáky, kormorány, tereje a pelikány. Těch je zde dnes pět druhů a pelikán bílý, kaderavý a hnědý jsou odchováni. Kolem těchto expozičních se trasa dostává do její jižní části areálu. Odtud pokračuje severovýchodním směrem k teprve nedávno vybudované „Streichelzoo“ s domácími zvířaty pro děti, s krátkou odbočkou k voliérám dalších sov, ibisů a kolpíků. Pokračování v hlavním směru končí křižovatkou, jednou z mála na prohlídkové trase. Podle plánu je však v této chvíli preferován směr doprava, na východ. Za otevřeným výběhem pštrosů a člunozobců je dominantou této části ptáčího parku – průchozí voliéra „Freiflughalle“ s rozlohou 3000 m² a výškou 12 m, s rybníčky a močály pro ibisy rudé, kolpíky, kladivouše a některé vrubozobé. Koncová část voliéry je oddělena a představuje mořské pobřeží s písčnými dunami a umělými mořskými vlnami, kde pobíhají ústříčníci a bahňáci i rybáci inka.

Severovýchodně od voliéry, která zde stojí už od roku 1968, se nachází nejvýchodnější část parku. Zde je soustředěna většina expozičních jeřábů – chovány jsou téměř všechny existující druhy. U řady z nich je dosahováno odchovů, např. v roce 1977 zde byl poprvé v Evropě odchován jeřáb bradavičnatý, v roce 1979 jeřáb kanadský, rovněž poprvé v Evropě a v roce 1990 poprvé mimo Čínu jeřáb černokrký. V této části zoo jsou chovány též emu, nandu Darwinův a tři druhy kazuárů. V roce 1980 zde byl poprvé na světě odchován kazuár oranžovokrký. Ještě více na sever, v zákoutí při východní hranici areálu, mají své království orli a supi, tedy dravci, kterých však zde při srovnání s jinými skupinami není mnoho druhů.

Je zde mimo jiné kondor andský, kondor královský, orlosup bradatý, orel ozdobný, orlík kejklíř, orel jasnohlavý.

V severovýchodním rohu areálu byla teprve v roce 1997 otevřena vrcholná expozice tropického lesa, skleněná „Tropenwaldhalle“. Nepočítáme-li velkou průchozí voliéru, pak je to první stavba přístupná návštěvníkům. Z centrální části vybíhají tři křídla, navzájem plynule propojená, zaplněná tropickou vegetací a volně létajícími ptáky a jsou zde i fragmenty staveb domorodců z Indonésie. Dojem volné přírody však narušuje několik voliér s pletivem. Halu obývají ptáci Indonésie, největší pozornost však přitahuje několik druhů rajek. Novým prvkem parku je několik druhů savců – v této hale volně chovaný kančil menší a v jedné voliéře klokan stromový. Od haly tropického lesa vede trasa západním směrem k druhému návštěvníkům přístupnému pavilonu nazývaného „Lori-atrium“, otevřeného už v roce 1976. Cenná skupina loriů, zde chovaná má k dispozici celkem 33 ubikací po obvodu pavilónu a dvě voliéry uprostřed. Pochopitelně i tady nechybí odchovy, lori černohlavý byl tady v roce 1976 odchován poprvé v Evropě. Od Lori-atria vede trasa jižním směrem kolem řady voliér s papoušky různých druhů do středu parku, kde jsou blízko sebe dva zbývající veřejnosti přístupné pavilony. Tím prvním je osmiboký „Dům papoušků“, zpřístupněný v roce 1974. Má 15 ubikací po obvodu a objekt uprostřed pavilónu, rozdělený na čtyři části. Výsek proti vchodu je pouze dekorativní a výsek vzadu z pohledu od vchodu slouží jako domov skupině tamarinů pinčích. Dům papoušků obývají především větší druhy, např.

Obr. 3. Pavilon papoušků. Foto V. Plšek..

Obr. 4. Novoguinejský papoušek orlí. Foto V. Plšek.

arové (park jich chová asi 10 druhů a kolem roku 1992 zde byl chován i ara spixův), dále amazoňani, mezi jinými i amazoňan ohnivý z ostrova sv. Vincenta, ale také novoguinejský papoušek orlí. Byly zde zaznamenány i významné odchovy, například v roce 1976 poprvé v Evropě ara žlutokrký, v roce 1988 poprvé v německých zoo ara rudobřichý. Pod Domem papoušků zahýbá prohlídková trasa doprava, na západ a na jejím konci je konečný bod prohlídky – vstupní areál s východem. Hned po odbočení, tedy „za rohem“ Domu papoušků je po pravé straně řada voliér zvaná „Fasanerie“, s řadou rozmanitých druhů ptáků. Jsou zde např. zoborožci, tukani a od roku 1997 také řagu chocholatý. V roce 1965 zaznamenal park odchov tukana pestrého, snad jako první odchov tukana na světě. Na konci řady voliér čeká poslední odbočka. Za Fasanerií leží poslední stavba zoo – „Paradieshalle“, otevřená v roce 1968. Má 2100 m² rozlohy a je rozdělena na dvě části. Od vchodu napravo se táhne po celé délce návštěvnická chodba s řadou voliér po obou stranách, pravá strana je rozdělena na 10 různě velkých voliér, levá na sedm. Některé jsou upraveny téměř jako biotopy, například expozice vlh. Na konci chodby je vchod do druhé, podstatně širší části, komponované jako volně průchozí s tropickými rostlinami a palmami a volně létajícími ptáky např. slunatcem nádherným, kolibříky...

To už je opravdový závěr prohlídky zařízení, které si vydobylo značný věhlas i za hranicemi domovského Německa, pro tak úzce specializovanou instituci neobvyklý. V odborných kruzích je Ptačí park ve Walsrode znám také tím, že se podílí na mnoha projektech pro záchranu ohrožených druhů. Na své si však zde přijdou hlavně milovníci nebo přímo chovatelé exotického ptactva. Osobně jsem měl dojem, že se zde na rozdíl od běžných zoo pohybovalo méně dětí. Možná právě proto byla vybudována dětská zoo a objevilo se několik druhů savců v expozicích...

Václav Plšek

Excerptce (5)

Avian Science

Pozn.: Tento odborný ornitologický časopis byl založen v roce 2001 při nově vzniklé Evropské Unii Ornitologů (*European Ornithologists' Union*). Tato společnost sídlící v německém Radolfzellu a ve švýcarském Salensteinu má již členy po celé Evropě. Jejím posláním je: 1) pořádat ornitologické konference v různých evropských zemích; 2) zajistit platformu pro menší, tematicky orientované ornitologické skupiny; 3) vydávat odborný časopis *Avian Science*. Více informací na internetové adrese: <http://www.eou.at>.

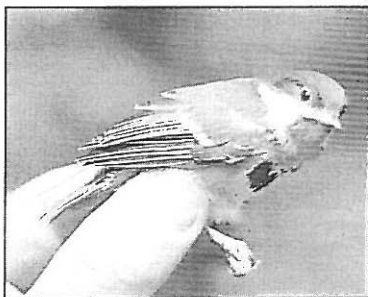

Vol. 1, No. 1 – November 2001

Test efektu připevnění radiovysílačky na přežití a pohyby drobných ptáků

(A test for effects of radio-tagging on survival and movements of small birds)
– Beat Naef-Daenzer, Fritz Wildmer a Maria Nuber; (str. 15)

Dosud bylo získáno jen velmi málo poznatků o možném negativním vlivu připevněné radiovysílačky na ptáky pod 20 g. Aby kvantifikovali tento možný efekt, autoři analyzovali procento přežití a pohyby u 221 vysílačkou opatřených a u 121 barevně označených sýkor koňader (*Parus major*) a sýkor uhelníčků (*Parus ater*). U těchto druhů je přežití mláďat silně vázáno na jejich kondici, a tak by další přítěž mohla ovlivnit jejich přežití. Procento přežití ptáků nesoucích 0,5 g těžký vysílač se však podle výsledků této studie ničím neliší od procenta zjištěného pro barevně značené ptáky. Ani vliv větší přítěže u mláďat na opuštění rodiny nebyl zjištěn. Autoři tak usuzují, že radiotrasmitery neovlivňují kondici značených jedinců.

Kleptoparazitismus u kormoránů *Phalacrocorax carbo*

(Kleptoparasitism in cormorants *Phalacrocorax carbo*) – Jesus Mari Lekuona a Francisco Campos; (str. 25)

270 pokusů o kleptoparazitismus, z nichž většina byla vnitrodruhových, zjistili autoři u kormorána velkého. Jak pro juvenilní, tak i pro dospělé ptáky bylo toto chování úspěšnější než samotné chytání ryb, což naznačuje, že by se mohlo jednat o flexibilní potravní strategii sloužící ke zmenšení metabolických nároků na potápění. Kormoráni útočili častěji ve skupinách a tyto kolektivní útoky byly také úspěšnější a zajišťovaly větší kořist než samostatné pokusy. Autoři zaznamenali sociální dominanci při kleptoparazitickém chování, jelikož dospělí ptáci preferentně napadali jedince mladší. Rozdíl ve vyhledávání potravy mezi různými věkovými skupinami mohou způsobovat diskriminaci určitých věkových skupin kleptoparazity.

Pozn. překladatele: kleptoparazitismus je typem potravní strategie, která spočívá v získávání potravy odebráním kořisti jinému jedinci. Toto chování je velmi dobře známé např. u fregatek, chaluh, ale i racků. Většinou kleptoparazité pronásledují a soustavně útočí na jedince, který právě ulovil rybu, a tak jej většinou donutí úlovku se nedobrovolně zřeknout.

Jaké faktory ovlivňují abundanci a rozšíření ptáků střední Evropy?

(Which factors influence the abundance and range size of Central European birds?) – Katrin Böhinig-Gaese a Reik Oberrath; (str. 43)

Abundance a rozšíření 151 středoevropských druhů korelovaly s 15 nejběžnějšími morfologickými, ontogenetickými a ekologickými atributy druhů. Studie byla prováděna ve dvou rovinách – v rovině regionu jezera Konstance a v rovině celého Německa. Nejsignifikantnějším určujícím faktorem abundance a rozšíření byla hnízdní lokalita, přičemž urbánní a lesní druhy jsou početnější a rozšířenější než druhy mokřadní a druhy zemědělské krajiny. Další důležitou proměnnou byla velikost těla a další znaky s tím spojené, zvláště doba inkubace. Dalším důležitým faktorem ovlivňujícím abundanci a rozšíření druhů bylo jejich geografické rozložení, přičemž druhy s centrem rozšíření ve sledované oblasti byly běžnější a rozšířenější než druhy, u nichž sledované území leželo na okraji jejich areálu. Dále byl signifikantním určujícím faktorem shledán také migrační statut druhu – ptáci migrující na větší vzdálenosti byli méně rozšíření a méně početní než druhy, které migrují jen na menší vzdálenosti nebo jsou stálé. Výsledky této studie ukazují, že 36-48% mezidruhové variability v abundanci a rozšíření může být vysvětleno na základě pouhých čtyř atributů druhů.

Pozn. překladatele: abundance = početnost, tj. počet jedinců vyskytujících se na určité lokalitě nebo na nějakém konkrétním území.

BirdLife in Europe

Vol. 6, No.4 - December 2001

Nová naděje pro ibise skalního v Turecku

(New hope for the Bald Ibis in Turkey) ; str. 3

Ibis skalní (*Geronticus eremita*) byl v turecké volné přírodě vyhuben roku 1989, ale polopřirodní populace přežila v Birecik (jihovýchodní Turecko). Tito ptáci volně létají od března do července a hnízdí ve velkých voliérách od února. I přes ochranu Turkish Wildlife Service však i tato populace postupně klesala (v loňském roce pouze 42 ex.). RSPB (britský partner BirdLife International) ve spolupráci s DHKD (turecký partner BirdLife) a Turkish Wildlife Service

vyvinuly nový projekt na zastavení tohoto trendu. Dosavadní výzkum zjistil, že za poslední 3 roky většina ibisích mlád'at zemřela z neznámých příčin, nejspíše spojených s toxiny v potravě. Přesto však bylo vyvedeno v poslední hnízdní sezóně 19 mlád'at. Naději dává také postupné zapojování místních lidí do ochrany tohoto druhu. Pro více informací kontaktujte: Jose Taveren (RSPB), e-mail: jose.taveres@rspb.org.uk

Měly by být všechny IBA zahrnuty do SPA?

(All IBAs should be SPAs?) ; str. 5

Dlouho probíhala diskuze o hodnotě vztahu mezi IBA (Important Bird Areas - Důležitými ptačími oblastmi) a SPA (Special Protected Areas - Zvláště chráněná území). Birds and Habitats Directives Task Force vydalo k této věci prohlášení za BirdLife International: navrhuje, aby všechny IBA byly zařazeny do SPA. Tento návrh zdůvodňují mimo jiné následujícím: IBA jsou mezinárodně nejdůležitější ptačí lokality v Evropě a měly by tak dostat oficiální právní ochranu; jejich výběr se řídí vědeckými, systematickými a mezinárodními kritérii. Vlády členských zemí by měly formálně přijmout seznam IBA jako seznam navrhovaných lokalit pro SPA. Evropská komise by pak měla učinit totéž na úrovni EU. Pro více informací kontaktujte: Claire Papazoglou, e-mail: clarie.papazoglou@birdlifeco.net

Mezinárodní rok hor

(International Year of the Mountains) ; str. 6

Rok 2002 je pro UN Mezinárodním rokem hor (International Year of the Mountains – IYM). Cílem je zajistit zlepšení situace horských komunit zvýšením ochrannářských aktivit v horských regionech. Evropští partneři BirdLife se budou zabývat problematikou ochrany hor. Zprávy o jejich činnosti se pak objeví na webových stránkách BirdLife. Pro více informací kontaktujte: Sara Sharp (BirdLife European Division Office), e-mail: s.a.sharpe@birdlife.agro.nl.

Úspěch Světového festivalu ptactva

(World Bird Festival a success) ; str. 7

Loňský, měsíc dlouhý Festival ptactva byl vůbec největší oslavou ptáků. Stovky zajímavých ornitologických exkurzí a jiných podobně zaměřených akcí v 88 zemích byly připraveny více než 175 organizacemi. Festival byl oficiálně zahájen v říjnu v La Pedrera ve španělské Barceloně a v letošním roce zahrnoval mimo jiné také vyhlášení IBA (Important Bird Areas) v Africe – dlouho očekávané vytvoření 1 200 IBA v Africe, mezinárodní ornitologický filmový festival ve Francii a mezinárodní fotografickou soutěž. Více informací viz. internetové stránky BirdLife International nebo kontakt: Michael Szabo, e-mail: michael.szabo@birdlife.org.uk

Ornis Fennica

Vol. 78, No. 4 - 2001

Efekty urbanizace na výběr hnízdní lokality a hnízdní úspěšnost u zvonka zeleného *Carduelis chloris* v Krotoszyni

(Effects of urbanization on nest site selection and nesting success of the Greenfinch *Carduelis chloris* in Krotoszyn) – Ziemowit Kosiński ; str. 175

Populace některých ptačích druhů mohou dosahovat na urbánních lokalitách vyšších denzit (populačních hustot) než na lokalitách přirozených. Adaptace na urbánní zóny může totiž přinášet druhu lepší příležitosti hnízdní i potravní, snadnější přezimování, ale také méně přirozených nepřátel. Tato studie se zabývá hnízdní úspěšností v závislosti na výšce hnízda a stupni urbanizace ve vzorku 313 hnízd zvonka zeleného v Krotoszyni v západním Polsku. Autor zvolil mozaikovitou studijní plochu, kterou rozdělil do lokalit tří kategorií urbanizace (malá, střední a vysoká). Hnízda na nich byla rozdělena podle umístění do tří výškových kategorií:

nízko umístěná ($\leq 2,5\text{m}$), středně umístěná ($2,5\text{m} < h \leq 3,5\text{m}$) a vysoko umístěná ($> 3,5\text{m}$). Pravděpodobnost úspěšného vyhníždění byla u nízko a středně umístěných hnízd stanovena pouze na 37% a 39%, zatímco u vysoko umístěných hnízd na 82%. Vyšší umístění hnízda může sloužit ke snížení ohrožení hnízda savčími predátory, především domácími kočkami. Zároveň byla zjištěna signifikantně vyšší úspěšnost hníždění na lokalitách s velmi intenzivní lidskou činností než na lokalitách ostatních. Autor zjistil více hnízd na lokalitách s vysokou intenzitou lidské činnosti a méně hnízd na lokalitách s nižším urbánním gradientem, než by se dalo očekávat. Tato data potvrzují hypotézu „bezpečných zón“, podle které s rostoucí urbanizací klesá frekvence predací.

Moták pochop *Circus aeruginosus* predoval umělé kachní hnízdo: terénní pokus

(Marsh Harrier *Circus aeruginosus* predation on artificial duck nests: a field experiment) – Otars Opermanis ; str. 198

Autor tohoto článku provedl v Lotyšsku pokusy s umělým kachním hnízdem s cílem stanovit pravděpodobnost, že toto hnízdo bude predováno motákem pochopem, a detailněji popsat způsob, jakým se moták pochop chová při predaci u hnízda na zemi hnízdících ptáků. Bylo umístěno 55 umělých hnízd, na nichž bylo během 96,1 hodin pozorování zaznamenáno 21 případů napadení snůšky motákem pochopem. Žádný jiný druh predátorů nebyl zaznamenán. Hnízda byla napadena v 31,8% případů přeletu motáka pochopa nad hnízdem. Motáci strávili na hníždě průměrně 25,1 minut. Mezi pohlavími nebyl zaznamenán žádný signifikantní rozdíl v čase stráveném na hníždě nebo počtem predovaných vajec. Veškerá predací aktivita se konala přímo na hníždě – brzy po přiletu motáci uchopovali vejce do zobáku a pouštěli je na ostatní vejce, aby tak rozbili skořápku. Pak ji svým zobákem otevřeli

a vysáli žloutek. Postupně intenzita této aktivity klesala, až ustala. Než ptáci opustili hnízdo, většinou strávili určitou dobu čištěním peří a zobáku. Zbytky skořápek byly ponechány na hníždě. Ptáci vždy opouštěli hnízdo dříve, než predovali veškerá vejce, což dává příležitost dalším predátorům. Tato studie ukazuje, jaký důsledek má opuštění kachního hnízda samičí, pokud je vyrušena.

Přeložil a upravil: Michal Vinkler

Kruhoočka

Čeď kruhočkovitých (*Zosteropidae*) je řazena mezi pěvce (*Passeriformes*). Bylo popsáno 85 druhů 11 rodů. Kruhoočka žijí v Africe, jižní Asii, Austrálii a na tichomořských ostrovech. Jsou to poměrně málo známí ptáci, kteří dostali svůj český název podle bílého očního kroužku z drobných per. Zástupci této čeledi dosahují velikosti pouze 10 až 14 cm a hmotnosti od 8 do 30 g. Jako praví stromoví ptáci obývají lesy, zahrady a buš. Většinou žijí v hejnech a projevují se zvýšenou aktivitou. Mají štíhlý a mírně zahnutý zobák a jazyk na konci štetinovitý. To souvisí s potravou, neboť mimo hmyz a plody se živí také nektarem. Mají silné středně dlouhé nohy a krátká zaoblená křídla. Vyznačují se rychlým letem, i když jim úplně chybějí vnější ruční letky. Ve zbarvení převažuje na svrchní straně zelená a na spodině bílá a žlutá barva. Samečci bývají o něco větší než samičky. Většinou jsou stálí. O potomstvo se starají oba partneři. Stavějí hlubší pohárkovité hnízdo v korunách stromů ve vidlicích větví, do kterého snáší samička 2 až 5 bělavých vajec. Inkubační doba trvá 10 až 12 dnů. Na hnízdě zůstávají mláďata asi 2 týdny.

V jižní Africe se nejčastěji setkáme s kruhočkem zeleným (*Zosterops senegalensis*), kde žije na okrajích lesů, v buši a zahradách. Měří pouze 12 cm a je svrchu žlutavě zelený a má bílý oční proužek. Spodina těla je žlutá. Ozývá se švitořivým zpěvem. U mladých ptáků není ještě vyvinuto bílé oční okružní. V jižní Asii se vyskytuje kruhočko východní (*Zosterops palpebrosa*). Hojně obývá lesy nížin i horských oblastí. Tento druh je zbarven celý zeleně. Obává i některé ostrovy v blízkosti východní Malajsie. Vydává tichý cvrlikavý zpěv. Z druhů Australské oblasti je hojnější kruhočko stříbrné (*Zosterops lateralis*). Obývá západní, jižní a východní Austrálii, Tasmánii, ostrovy Bariérového útesu, Nový Zéland a ostrovy v jihozápadním Pacifiku. Jeho životním prostředím jsou deštné a eukalyptové lesy, křoviny, vřesoviště, zahrady a parky. Dosahuje velikosti 12 cm, svrchu je olivově zelený a zespodu šedý až bílý. Tasmánská subspecie má rezavé boky. Dříve se přivážely některé druhy jako chovní ptáci pro chovatele, u kterých byla zelenoočka oblíbená pro svou pohyblivost a čilost a příjemný zvukový zpěv. Jednalo se zejména o kruhočko japonské (*Zosterops japonica*), kruhočko kapské (*Zosterops pallida*), kruhočko žluté (*Zosterops lutea*) a kruhočko hrubozobé (*Heleia crassirostris*).

RNDr. František Hanák

ORNITOLOGICKÁ POZOROVÁNÍ

Všechna pozorování jsou z roku 2001

Potáplice malá (*Gavia stellata*)

- 17. a 20. 11. - 1 ex. - Tovačov, PR (Pol, Vav)
- 1.-8. 12. - 1 ex. - Tovačov, PR (Dou, Vav)

Potáplice severní (*Gavia arctica*)

- 22. 4. - 1 ex. - Záhlnice, KM (Dou, Pol)
- 23. 4. - 2 ex. - Záhlnice, KM (Pol)
- 28. 4. - 1 ex. - Mohelnice, SU (Vav)
- 25. 11. - 1 ex. - Tovačov, PR (Dou)

Potápka žltorohá (*Podiceps auritus*)

- 23. 4. - 1 ad. ve sv. š. - Šumvald, OL (Vav)

Potápka rudokrká (*Podiceps grisegena*)

- 17. 3. - 2 ex. - Šumvald, OL (Vav)
- 28. 3. - 1 ad. ve sv. š. Tovačov, PR (Šír)

Potápka malá (*Podiceps ruficollis*)

- 24. 10. - 52 ex. - Tovačov, PR (Vav)

Volavka bílá (*Egretta alba*)

- maxima v Tovačově

- 27. 10. - 72 ex. - Tovačov, PR (Dou)
- 31. 10. - 40 ex. - Tovačov, PR (Šír)
- 6. 11. - 50 ex. - Tovačov, PR (Vav)
- 8. 11. - 51 ex. - Tovačov, PR (Šír)
- 10. 11. - 33 ex. - Tovačov, PR (Dou)

Volavka červená (*Ardea purpurea*)

- 17.-22. 4. - 1 ex. - Prusy, PR (Pol, Gav)

Volavka popelavá (*Ardea cinerea*)

- 6. 11. - 235 ex. - Tovačov, PR (Vav)
- 8. 11. - 250 ex. - Tovačov, PR (Šír)

Kormorán velký (*Phalacrocorax carbo*)

- 11. 2. - 600 ex. - Tovačov, PR (Pol)
- 10. 11. - 500 ex. táhne na JZ - Kojetín, PR (Šír)

Kvakoš noční (*Nycticorax nycticorax*)

- 1. 5. - 1 ex. - Tovačov, PR (Dou)
- 24. 5. - 1 ad - ř. Morava pod Olom., OL (Šír)
- 16. 6. - 1 ex. - Tovačov, PR (Dou)

Bukáček malý (*Ixobrychus minutus*)

- 19. 5. - 1 ex. - Záhlnice, KM (Pol, Luč)
- 24. 6. - 1 ex. - Tovačov, PR (Pol)

Labuť malá (*Cygnus columbianus*)

- 23.-25. 2. - 16 ad., 4 imm. - Šumvald, OL (Pol, Dou)
- 7.-17. 3. - 2 ad. - Šumvald, OL (Vav)

Husa velká (*Anser anser*)

- 28. 4. - 5 ex. - Záhlnice, KM (Pol)

Husa polní (*Anser fabalis*)

- 9. 2. - 480 ex. - tah na J-JV spolu s *Anser albifrons* - Tovačov, PR (Šír)
- 11. 2. - 260 ex. - Tovačov, PR (Pol)
- 11. 3. - 300 ex. - tah na J - Tovačov, PR (Šír)

Husa běločelá (*Anser albifrons*)

- 28. 1. - 40 ex. - Tovačov, PR (Pol)
- 6. 3. - 2 ex. - Tovačov, PR (Šír)
- 25. 10. - 1 ex. - Šumvald, OL (Vav)
- 1. 11. - 7 ex. - Tovačov, PR (Vav)

Husice liščí (*Tadorna tadorna*)

- 20.-25. 3. - 1 ex. - Tovačov, PR (Šír, Dou)

Lžičák pestrý (*Anas clypeata*)

- 29. 3. - 250 ex. - Záhlnice, KM (Pol)
- 4. 4. - 60 ex. - Tovačov, PR (Šír)
- 9. 4. - 67 ex. - Šumvald, OL (Vav)

Hvízdiák curoasijský (*Anas penelope*)

- 21. - 23. 8. - 1M - Kojetín, PR (Šír)
- 30. 10. - 22 ex. - Tovačov, PR (Šír)

Čírka obecná (*Anas crecca*)

- 25. 3. - 48 ex. - Šumvald, OL (Vav)

Čírka modrá (*Anas querquedula*)

- 3. 4. - 95 ex. - Šumvald, OL (Vav)
- 28. 3. a 2. 4. - 60 ex. - Tovačov, PR (Šír)

Hoholka lední (*Clangula hyemalis*)

- 20.-23. 2. - 1 F - Šumvald, OL (Vav, Dou)

Ostralka štíhlá (*Anas acuta*)

- 9. 4. - 4M - Šumvald, OL (Vav)
- 28. 4. - 4 ex. - Tovačov, PR (Dou)

Zrzohlávka rudozobá (*Netta rufina*)

- 25. 3.-9. 4. - 1 M - Šumvald, OL (Vav)
- 27. 4.-7. 5. - 2 p - Tovačov, PR (Šír, Vav)
- 19. 5. - 1M - Záhlnice, KM (Pol, Luč)
- 20. 5. - 6 ex. - Tovačov, PR (Dou)
- 5.-9. 10. - 1 ex. - Tovačov, PR (Šír, Vav)
- 17.-20. 10. - 1 pelich. M - Tovačov, PR (Vav, Dou)

Polák malý (*Aythya nyroca*)

- 7. 6. - 1 F - Záhlnice, KM (Pol)
- 15.-22. 10. - 2-3 ex. - Tovačov, PR (Šír)

Polák tundrový (*Aythya marila*)

- 2. 1. - 3 ex. - Tovačov, PR (Pol)
- 6. 11. - 2 F - Tovačov, PR (Vav)
- 10. 11. - 4 ex. - Záhlnice, KM (Pol)

8. 12. - 6 ex. - Tovačov, PR (Dou)
 23.-24. 12. - 4 ex. - Tovačov, PR (Pol)
 29. 12. - 5 ex. - Tovačov, PR (Pol)
- Turpan hnědý (*Melanitta fusca*)**
 17. 11. - 2 ex. - Tovačov, PR (Pol, D. Luč.)
 25. 11. - 8. 12. - 3 ex. - Tovačov, PR (Dou, Vav)
- Morčák velký (*Mergus merganser*)**
 21. 1. - 36 ex. - Tovačov, PR (Pol)
 29. 1. - 20 ex. - Tovačov, PR (Šír)
 23. 12. - 46 ex. - Tovačov, PR (Pol)
 24. 12. - 58 ex. - Tovačov, PR (Dou)
- Morčák prostřední (*Mergus serrator*)**
 13. 1. - 1F - Morava: Postoučky, KM (Šír)
 25. 3. - 1M - Dolní Libina, SU (Vav)
 10. 4. - 1F - Tovačov, PR (Vav)
 14. -18. 4. - 2F - Tovačov, PR (Šír, Dou)
 18. 4. - 1 pár - Šumvald, OL (Vav)
 20. 4. - 2M, 1F - Tovačov, PR (Vav)
 27.-30. 4. - M - Tovačov, PR (Šír)
- Morčák malý (*Mergus albellus*)**
 11. 1. - 2 F/imm. - Tovačov, PR (Vav)
 12. 1. - 1 M - Tovačov, PR (Šír)
 28. 1. - 3 ex. - Tovačov, PR (Pol)
- Hohol severní (*Bucephala clangula*)**
 11. 1. - 27 ex. - Tovačov, PR (Vav)
 25. 3. - 10 M, 22 F - Šumvald, OL (Vav)
 18. 4. - 1F - Šumvald, OL (Vav)
- Káně rousná (*Buteo lagopus*)**
 11.-12. 3. - 1 ex. - Tovačov, PR (Šír, Vav)
 23. 2. - 1 ex. - Šumvald, OL (Vav)
 19. 10. - 1 ex. - Henčlov, PR (Pol)
 30. 10. - 1 juv. - Uhřetice, PR (Šír)
 24. 12. - 1 ex. - Zářičí, KM (Šír)
 24. 12. - 1 ex. - Tovačov, PR (Dou)
- Luňák hnědý (*Milvus migrans*)**
 7. 4.-24. 5. - 1 ex. - Tovačov, PR (Šír, Dou)
 25. 4. - 1 ex. - Česká Třebová, SY (Vav)
 9. 5. - 1 ex. - údolí Desné, Loučná n. D., SU (Vav)
 27. 6. - 2 ex. - Záhlinice, KM (Pol)
- Luňák červený (*Milvus milvus*)**
 7. 5. - 2 ex. - Citov, PR (Pol)
- Orel mořský (*Haliaeetus albicilla*)**
 10.-13. 2. - 3 ex. - Tovačov, PR (Dou, Šír, Pol)
 23. 2. - 2 ex. - Šumvald, OL (Vav)
 7. 3. - 1 ex. - Šumvald, OL (Vav)
 10. 3. - 1 ex. - Kojetín, PR (Šír)
12. 3. - 1 imm. - Tovačov, PR (Vav)
 14. 6. - 1 subad. - Kojetín, PR (Šír)
 11. 8. - 1 subad. - Tovačov, PR (Dou)
 22. 10. - 1 imm. - Tovačov, PR (Šír)
 4. 11. - 2 ex. - Tovačov, PR (Dou)
- Orel královský (*Aquila heliaca*)**
 10. 2.-27. 2. - 1 imm. - Tovačov, PR, video (Dou, Šír, Pol, Vav) FK 53/2001
- Dřemlík tundrový (*Falco columbarius*)**
 27. 2. - 1 ex. - Krčmaň, OL (Šír, Pol)
- Moták pilich (*Circus cyaneus*)**
 27. 10. - 1M - Tovačov, PR (Dou)
 1. 11. - 1 F/juv. - Tovačov, PR (Šír)
 13. 5. - 1 ex. - Č. Třebová, SY (Vav)
- Moták lužní (*Circus pygargus*)**
 4. 5. - 1 ad M - Šumvald, OL (Vav)
- Moták pochop (*Circus aeruginosus*)**
 11. 3. - 3 ex. - Tovačov, PR (Šír)
 9. 10. - 1 F, 3 imm. - Tovačov, PR (Vav)
- Raroh velký (*Falco cherrug*)**
 11. 2. - 1 ex. - Zářičí, KM (Pol)
 2. 7. - 1 ex. - Petrov n. D., SU (Vav)
 27. 10. - 1 ex. - Tovačov, PR (Dou)
- Ostříž lesní (*Falco subbuteo*)**
 21. - 28. 4. - 1 ex. - Tovačov, PR (Dou)
 23. 4. - 2 ex. - Šumvald, OL (Vav)
 5. 6.-17. 7. - 1 ex. - Kojetín, PR (Šír)
 2. 10. - 1 ex. - Kojetín, PR (Šír)
- Orlovec říční (*Pandion haliaetus*)**
 17. 3. - 1 ex. - Šumvald, OL (Vav)
 1. 4. - 3 ex. - Tovačov, PR (Dou)
 27. 9. - 1 ex. - Kojetín, PR (Šír)
- Tetřevka obecná (*Tetrao tetrix*)**
 6. 10. - 1F - Kostelany - Chříby, KM (Šír)
- Jeřáb popelavý (*Grus grus*)**
 4. 4. - 3 ex. - táhnou na JV - Česká Třebová, SY (Vav)
- Chřástal vodní (*Rallus aquaticus*)**
 9. 10. - 1 ex. - Tovačov, PR (Vav)
- Tenkozobec opačný (*Recurvirostra avosetta*)**
 28. 4. - 3 ex. - Záhlinice, KM (Pol, Šír, Kra)
- Kulík zlatý (*Phovalis apricaria*)**
 11.-12. 3. - 1 ex. - Tovačov, PR (Šír, Vav)
 7. 10. - 4 ex. - Tovačov, PR (Dou)
 11. 10. - 1 ex. - Tovačov, PR (Šír)
 14. 10. - 40 ex. - Čelechovice, PV (Pol)

- Kulík písečný (*Charadrius hiaticula*)
 20. 3. - 3 ex. - Tovačov, PR (Šír)
 26. 5. - 2 ex. - Krěmaň, OL (Pol)
- Kulík bledý (*Pluvialis squatarola*)
 26. 5. - 1 ad. - sv. šat - Záhlinice, KM (Pol)
 9. a 24. 10. - 1 ex. - Tovačov, PR (Vav)
- Slučka malá (*Lymnocyptes minimus*)
 4. 4. - 1 ex. - Lysecký ryb., PR (Pol)
 18. 11. - 1 ex. - Tovačov, PR (Dou)
- Sluka lesní (*Scolopax rusticola*)
 21. 9. - 1 ex. - Česká Třebová, SY (Vav)
- Jespák šedý (*Calidris temminckii*)
 1. 5. - 9 ex. - Záhlinice, KM (Vav)
 25. 7. - 1 ex. - Doubrava, KI (Vav)
 1. 8. a 21. 8. - 1 ex. - Kojetín, PR (Šír)
- Jespák malý (*Calidris minuta*)
 4. 9. - 4 juv. - Kojetín, PR (Šír)
 9. 10. - 1 ex. - Tovačov, PR (Vav)
- Jespák křivozobý (*Calidris ferruginea*)
 28. 4. - 1 ex. - pelichající do s. š. - Šumvald, OL (Vav)
 20. 7. - 2 ad. - Kojetín, PR (Šír)
 29. 7.-1. 8. - 1 ad. - Kojetín, PR (Šír)
 28. 8. - 3 juv. - Kojetín, PR (Šír)
- Jespák bojovný (*Philomachus pugnax*)
 1. 5. - 70 ex. - Záhlinice, KM (Vav)
 5. 10. - 50 ex. - Tovačov, PR (Šír)
- Vodouš rudonohý (*Tringa totanus*)
 Záhlinice, KM - v roce 2001 - vyhníždily
 3 páry (Pol)
 Kojetín, PR - odkal. nádrže cukrovaru - vyhníždily 2 páry (Šír)
- Vodouš štíhlý (*Tringa stagnatilis*)
 23. 4. - 1 ex. - Šumvald, OL (Vav)
 30. 7.-1. 8. - 1 ex. - Kojetín, PR (Šír) FK 56/2001
- Vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*)
 31. 3. - 22 ex. - Záhlinice, KM (Pol, Voj)
 20. 7. - 17 ex. - Kojetín, PR (Šír)
 v zimě 2000/2001 zimují 2 ex. v Tovačově (Šír, Pol)
- Koliha velká (*Numenius arquata*)
 14. 4. - 5 ex. - Záhlinice, KM (Pol)
 9. 4. - 3 ex. - Šumvald, OL (Vav)
 11. 8. - 12 ex. - Tovačov, PR (Dou)
 4. 10. - 2 ex. - Tovačov, PR (Šír)
 24. 10. - 1 ex. - Tovačov, PR (Vav)
 3. 11. - 30 ex. - Bohuňovice, OL (Dou)
- Bekasina otavní (*Gallinago gallinago*)
 8. 12. - 1 ex. - Tovačov, PR (Dou)
- Břehouš černoocasý (*Limosa limosa*)
 28. 3.-4. 4. - 2 ex. - Tovačov, PR (Šír)
- Racek mořský (*Larus marinus*)
 20. 11. - 1 ex. (1. rok) - Tovačov, PR (Vav)
- Racek bělohavý (*Larus cachinnans*)
 12. 2. - 85 ex. - Tovačov, PR (Šír)
 19. 2. - 106 ex. - Tovačov, PR (Vav)
 23. 2. - 42 ex. - Šumvald, OL (Vav)
 7.-8. 11. - 46-47 ex. - Chropyně, KM (Šír)
 10. 11. - 80 ex. - Tovačov, PR (Dou)
 29. 11. - 80 ex. - Tovačov, PR (Šír)
- Racek stříbřitý (*Larus argentatus*)
 2. 4. - 3 ex. - Tovačov, PR (Šír)
 23. 4. - 1 ad. - Šumvald, OL (Vav)
 6.-9. 11. - 2 ex. - Tovačov, PR (V, Š)
 20. 11. - 1 ex. - Tovačov, PR (Vav)
 29. 11. - 3 ex. - Tovačov, PR (Šír)
- Racek bouřní (*Larus canus*)
 9. 2. - 230 ex. - Tovačov, PR (Šír)
 30. 7. - 1 juv. - Kojetín, PR (Šír)
- Racek černohlavý (*Larus melanocephalus*)
 31. 3. - 1 ex. - Záhlinice, KM (Pol)
 1. 4.-1. 5. - 2 ad. - Tovačov, PR (Dou, Vav)
 7. 10. - 1 ex. - Tovačov, PR (Dou)
- Racek malý (*Larus minutus*)
 3. 3. - 1 ex. - Tovačov, PR (Dou)
 20. 4. - 54 ex. - Tovačov, PR (Vav)
 24. 4. - 39 ex. - Tovačov, PR (Vav)
 27. 4. - 50 ex. - Tovačov, PR (Pol)
- Racek žltonohý (*Larus fuscus*)
 20. 3. - 1 ad. - Tovačov, PR (Vav)
 25. 3. - 2 ad. - Šumvald, OL (Vav)
 9. 4. - 4 ad. - Šumvald, OL (Vav)
 20. 4. - 1 ad. - Tovačov, PR (Vav)
 22. 4. - 3 ex. - Záhlinice, KM (Pol, Dou)
 7. 5. - 2 ex. (ad., 2.r.) - Šumvald, OL (Vav)
 25. 7. - 1 ad. - Doubrava, KI (Vav)
 4.-24. 10. - 1 juv. - Tovačov, PR (Šír, Vav)
- Racek tříprstý (*Rissa tridactyla*)
 11. 11. - 1 imm. - Tovačov, PR (Dou)
- Rybák černý (*Chlidonias niger*)
 20. 4. - 2 ex. - Tovačov, PR (Vav)
- Rybák bělokřídlý (*Chlidonias leucopterus*)
 1. 5. - 4 ex. - Tovačov, PR (Dou)
 1. 5. - 1 ex. - Záhlinice, KM (Vav)

7. 5. - 3 ex. - Záhlinice, KM (Pol, Luč, Kač)
 8. 5. - 2 ex. - Tovačov, PR (Dou)

Rybák velkozobý (*Sterna caspia*)
 14. 4. - 1 ex. - Záhlinice, KM (Pol)

Rybák bahenní (*Chlidonias hybridus*)
 28. 4. - 3 ex. - Tovačov, PR (Dou)
 30. 4. - 1 ad. - Tovačov, PR (Šír, Vav) FK
 54/2001
 9. 6. - 1 ex. - Tovačov, PR - (Dou, Pol)
 20. 6. - 2 ad. - Tovačov, PR (Šír) FK 55 /2001

Rybák dlouhoočasný (*Sterna paradisaea*)
 31. 5.-5. 6. - 2 ad. - Kojetín, PR - foto, video
 (Šír, Pol) FK 51/2001

Rybák černozobý (*Gelochelidon nilotica*)
 6. 6. - 1 ex. - Podhradský ryb., Plumlov, PV
 (Pol)

Kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*)
 4. 10. - 1 ex. - Provodov, ZL (Pol)

Kalouš pustovka (*Asio flammeus*)
 1. 1.-2. 2. - od 3 do 10 ex. - Tovačov, PR (Pol,
 Vav)

Dudek chocholatý (*Upupa epops*)
 31. 3. - 1 ex. - Chropyně, KM (Šír)
 26. 4. - 1 ex. - Kojetín, PR, tah přes město (Šír)
 2. 9. - 1 ex. - Studená Loučka, SU (Šír)

Skřivan lesní (*Lullula arborea*)
 5. 10. - 2 ex. - Tovačov, PR (Šír)

Konipas citrónový (*Motacilla citreola*)
 22.-23. 4. - 1 M - Záhlinice, KM (Pol, Dou,
 Šír) FK 47/2001

Konipas bílý (*Motacilla alba*)
 9. 10. - 67 ex. - Tovačov, PR (Vav)

Krkavec velký (*Corvus corax*)
 7. 2. - 23 ex. - Šumvald, OL (Vav)

Slavík modráček (*Luscinia svecica*)
 29. 3. - 3M - Záhlinice, KM (Pol)
 1. 4. - 1 ex. - Tovačov, PR (Dou)
 12. 8. - 1 ex. - Tovačov, PR (Dou)

Cvrčilka slavíková (*Locustella luscinioides*)
 10. 4. - 1 ex. - Tovačov, PR (Vav)
 13. 4. - 1 ex. - Šumvald, OL (Vav)

Brkoslav severní (*Bombycilla garrulus*)
 3. 3. - 250 ex. - Hranice n. M., PR (Pol)
 3. 3. - 250 ex. - Tovačov, PR (Dou)

Drozd cvrčala (*Turdus iliacus*)
 14. 3. - 50 ex. - Hraběšice, SU (Vav)

Drozd kvíčala (*Turdus pilaris*)
 3. 11. - 1200 ex. - Bohuňovice, OL (Dou)

Drozd zpěvný (*Turdus philomelos*)
 21. 3. - 51 ex. - Šumvald, OL

Rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*)
 4. 12. - 1 ex. - Nový Jičín, NJ (Dou)
 10. 12. - 1 ex. - Hranice n. M., PR (Dou)

Konopka žlutozobá (*Carduelis flavirostris*)
 27. 10. - 6 ex. - Olomouc (Dou)

Pěnkava jikavec (*Fringilla montifringilla*)
 18. 4. - 1 zpív. - Šumvald, OL (Vav)

Kos horský (*Turdus torquatus*)
 1. 9. - 1 ex. - Tovačov, PR (Pol)

Sýkora koňadra (*Parus major*)
 20. 3. - mezi 5:45 a 5:55 prolétlo 75 ex. kolem
 nádraží v Sobotíně, SU (Vav)

Sýkořice vousatá (*Panurus biarmicus*)
 17. 01. - 15 ex. Chropyně, KM (Šír)

Vysvětlivky:

ex.	exemplář
ad.	adult - dospělý
pull.	pullus - nevzletné mládě
juv.	tohotočasný mladý pták
imm.	nedospělý pták
subad.	polodospělý pták
M	maskulina - samec
F	femina - samice
s. š.	svatební šat
FK 5/2001	ověřeno Faunistickou komisí ČR pod č.

Autoři:

Dou	Doupal Lubomír
Gav	Gavenda Bedřich
Luč	Lučan David
Kač	Kačírková Jarmila
Pol	Polčák Jiří
Šír	Šírek Jiří
Vav	Vavřík Martin
Voj	Vojtěchovský Pavel

Zpracoval: Ing. Jiří Šírek

OBSAH

ÚVODNÍK

Úvodní slovo – <i>Michal Vinkler</i>	1
--------------------------------------	---

ODBORNÉ A POPULÁRNÍ

Hnízdní ornitocenózy zámeckých parků v Hrubčicích, Konicích a Brně-Líšni – <i>RNDr. František Hanák</i>	2
--	---

KRÁTKÁ SDĚLENÍ A ZAJÍMAVOSTI

Faunistická komise i pro historii ornitologie? – <i>Jiří J. Hudeček, RNDr. František Hanák</i>	7
Lokální prameny v ornitologii (a zoologii vůbec) a otázka jejich kritické interpretace v moderní faunistické literatuře na příkladu práce Edwarta Richtera – <i>RNDr. František Hanák, Jiří J. Hudeček</i>	10
Odchov sov pálených se rokycanským ochráncům daří – <i>Pavel Moulis</i>	12
Neomezené možnosti, aneb kos černý (<i>Turdus merula</i>) vyhníždil v polobudce – <i>Petr Červinka</i>	13
Hnízdní hustota straky obecné (<i>Pica pica</i>) v okrese Přerov v roce 2001 – <i>RNDr. František Hanák</i>	14
Hnízdění vlhy pestré v roce 2001 na Přerovsku – čtverec 6571 – <i>Bedřich Gavenda, David Lučan</i>	16
Vzácná husice egyptská pozorována na Berounsku – <i>Pavel Moulis</i>	17

Z CEST A EXKURZÍ

Po německých zoo – <i>Václav Plšek</i>	18
--	----

ZE ZAHRANIČNÍCH PERIODIK

Ornitologické novinky v zahraničním tisku – <i>Michal Vinkler</i>	22
---	----

CIZOKRAJNÍ PTÁCI

Kruhoočka – <i>RNDr. František Hanák</i>	27
--	----

ORNITOLOGICKÁ POZOROVÁNÍ

Ornitologická pozorování – <i>Ing. Jiří Šírek</i>	28
---	----

Ptáci kolem nás 2/2002 (Moravský ornitolog 1992–1995)

čtvrtletník pro ornitology, ochránce přírody a milovníky ptactva • vydává Moravský ornitologický spolek
• adresa redakce: MOS, P. O. Box 65, 750 65 Přerov 2, e-mail: mos@iweb.cz, <http://www.iweb.cz/mos>
• šéfredaktor František Cigánek, zástupce šéfredaktora RNDr. František Hanák, redakční rada: Václav Plšek, Jiří Polčák, Jiří Šafránek, Ing. Jiří Šírek, Michal Vinkler • Nevyžádané rukopisy, foto a kresby se nevracejí. Uveřejněné články nemusejí vyjadřovat názor redakce. Za obsah a pravdivost údajů odpovídá autor příspěvku. Vydavatel si vyhrazuje právo publikované materiály zveřejnit také na Internetu a CD-rom • mezinárodní indexové číslo - 47531 • registrační číslo - MK ČR E 12679 • ISSN 1212 - 3374
• náklad 2000 výtisků • neprodejně - zdarma pro členy a přátele MOS • červen 2002

Objednávkový list
Ekocentra MOS, Čapky Drahlavského 3, 750 65 Přerov 2
tel. /fax: 0641-203 150, e-mail: mos@jweb.cz

Objednávám závazně následující tituly:

Datum:

VIDEOFILMY	vydavatel	min.	Kč	ks
Poznáváme naše ptáky - I. díl	F. Černý	46	295,-	
Poznáváme naše ptáky - II. díl	F. Černý	45	295,-	
Ptáci tropického pásma (80 druhů)	F. Černý, A. Reiter	50	350,-	
Bažanti (55 druhů a mutací)	F. Černý, A. Reiter	50	350,-	
Papoušci Jižní Ameriky - I. díl	F. Černý, A. Reiter	54	350,-	
Papoušci Jižní Ameriky - II. díl	F. Černý, A. Reiter	50	350,-	
Papoušci Jižní Ameriky - III. díl	F. Černý, A. Reiter	57	350,-	
Ptáci Austrálie	F. Černý, A. Reiter	90	440,-	
Ptáci Afriky	F. Černý, A. Reiter	56	350,-	
Ptačí Afrika II.	F. Černý, A. Reiter	50	350,-	
Místí zvířecích staveb (pro děti)	National Geographic	50	269,-	
Zahradní mikrokosmos	National Geographic	60	269,-	
Polární vlk	National Geographic	60	269,-	
Přírodní biotpy - rybník	TRAVEX video	35	280,-	
Naši obojživelníci	TRAVEX video	34	280,-	
Naši ptáci - havran polní	TRAVEX video	30	280,-	
Naši ptáci - labuť	TRAVEX video	28	280,-	
Sokolovití dravci	TRAVEX video	40	280,-	
Naše sovy	TRAVEX video	40	280,-	
Železné hory - CHKO	TRAVEX video	46	380,-	
Zlatá louka u Podmoklan	TRAVEX video	23	260,-	
Zvěř našich lesů - I. díl	TRAVEX video	30	260,-	
AUDIOKAZETY		min.	Kč	ks
Sovy - 69 variant hlasů 11 druhů	Biophon (4. vydání '99)	63	150,-	
Ptáci rákosin a okolí vod	Biophon (1994)	90	150,-	
Hlasy dravců - 53 var. 22 druhů	Biophon (1993)	60	150,-	
Kukačka až šplhavci - 17 druhů	Biophon (1993)	65	150,-	
Pěvci I - 39 druhů	Biophon (1993)	60	150,-	
Pěvci II - 37 druhů	Biophon (1993)	60	150,-	
Pěvci III - 43 druhů	Biophon (1993)	60	150,-	
Místí pěvci ptačí říše - 22 druhů	Biophon (1994)	72	150,-	
Hlasy našich žab - všech 13 druhů.	Biophon (1993)	50	150,-	
AUDIO CD		min.	Kč	ks
Sovy - 69 variant hlasů 11 druhů	Biophon (stereo 2000)	63	320,-	
Rok v přírodě - 99 hlasů a zvuků	Biophon (stereo 1999)	61	320,-	

KNIHY		str.	Kč	ks
Fauna ČR a SR - Ptáci 1	Academia	670	360,-	
Fauna ČSSR - Ptáci 3/I	Academia (1983)	704	90,-	
Fauna ČSSR - Ptáci 3/II	Academia (1983)	530	90,-	
Česká a Slov. bibliografie 1981-92	ÚEK AV ČR	148	60,-	
Obecná ornitologie	Academia	360	360,-	
Atlas zimního rozšíření ptáků v ČR	H&H	270	84,-	
Zprávy MOS '92, '94, '95, '97	MOS		10,-/ks	
Zprávy MOS '98, '99, 2000	MOS		50,-/ks	
Zprávy MOS 2001	MOS	227	60,-	
Zprávy MOS 2002	MOS	250	80,-	
Ptáci kolem nás 1-4 1992	MOS	128	20,-	
Ptáci kolem nás 3/95	MOS	32	5,-	
Ptáci kolem nás 1-3 1996	MOS	128	20,-	
Ptáci kolem nás 1-4 1997	MOS	128	20,-	
Ptáci kolem nás 1-3/4 1998	MOS	96	15,-	
Ptáci kolem nás 1-4 1999	MOS	128	20,-	
Ptáci kolem nás 1-4 2000	MOS	114	20,-	
Ptáci kolem nás 1-4 2001	MOS	128	20,-	
Zpravodaj 12	Jihomoravská. pob. ČSO	78	50,-	
Crex 14	Jihomoravská. pob. ČSO	120	50,-	
Atlas ptáků Čes. a slov. republiky	Academia	118	185,-	
Léto na ptačím ostrově (Klůz)		80	50,-	
Ptáci bez hranic	Granit	158	245,-	
Encyklopedie ptáků (700 druhů)	Rebo	288	345,-	
Encyklopedie ptáků v klecích	Rebo	312	345,-	
Svět zvířat IV. - Ptáci 1	Albatros	143	330,-	
Svět zvířat V. - Ptáci 2	Albatros	147	330,-	
Svět zvířat VI. - Ptáci 3	Albatros	150	359,-	
Potravní ekologie dravců a sov	ČSOP	103	89,-	
Klíč k určování obojživ. a plazů	EkoCentrum Brno	68	30,-	
Ochrana obojživelníků	EkoCentrum Brno	135	89,-	
Ochrana plazů	EkoCentrum Brno	48	25,-	
Svět zvířat VII - obojživ. , plazi	Albatros	183	369,-	
Svět zvířat VIII - Ryby 1	Albatros	157	330,-	
Svět zvířat IX - Ryby 2	Albatros	157	350,-	
Mihulovci a ryby I.	Academia	624	295,-	
Mihulovci a ryby II.	Academia	698	360,-	
Klíč k určování ryb	EkoCentrum Brno	85	60,-	
Sladkovodní ryby	Ikar	287	179,-	
Svět zvířat I - Savci 1	Albatros	143	300,-	
Svět zvířat II - Savci 2	Albatros	143	359,-	
Svět zvířat III - Savci 3	Albatros	153	359,-	

Svět pravěku	Albatros	151	351,-
Savci	Ikar	287	179,-
Netopýři	EkoCentrum Brno	46	25,-
Naši pavouci	Academia	154	155,-
Hmyz a pavoukovci (prův. přírodou)	Ikar	287	179,-
Zvířata Evropy (Anděra, Polák)	Fragment	64	169,-
Zvířata v lese (Anděra)	Aventinum	223	130,-
Kapesní průvodce přírodou	Svojka & Co	319	299,-
Velká encyklopedie přírody	Fragment	160	349,-
Minimum chovatele	Olympia	80	79,-
Toulky po horách	Brio	95	149,-
Encyklopedie motýlů	Rebo	272	345,-
Klíč k určování sladkov. bez. živ.	Rezekvítek	8	33,-
Klíč k určování půdních bez. živ.	Rezekvítek	12	33,-
Květena ČR I.	Academia	557	360,-
Květena ČR II.	Academia	540	150,-
Květena ČR III.	Academia	542	198,-
Květena ČR IV.	Academia	529	360,-
Květena ČR V.	Academia	560	360,-
Květena ČR VI.	Academia	760	390,-
Encyklopedie stromů a keřů	Rebo	287	345,-
Encyklopedie bylin a koření	Rebo	311	345,-
Plané rostliny střední Evropy	Rezekvítek		52,-
Keře (průvodce přírodou)	Ikar	287	179,-
Stromy (průvodce přírodou)	Ikar	287	179,-
Životní prostředí (průvodce přírodou)	Ikar	223	179,-
Naše nejhojnější trávy - klíč	Rezekvítek		52,-
Jedovaté rostliny kolem nás - klíč	Rezekvítek		52,-
Encyklopedie hub	Rebo	288	345,-
Chráněné houby v ČR	V. Antonín, Z. Bieberová	88	30,-
Průvodce - houby	Svojka a Co.	157	259,-
Breviář o houbách	Olympia	208	169,-
Mokřady střední Moravy	Sagittaria	65	20,-
Litovelské Pomoraví	Bureš, Machar	134	260,-
Cesty za poznáním - Počasi	Svojka a Co.	288	699,-
Hydrobiologie	Informatorium spol.s.r.o.	335	371,-
Simulace biologických systémů	Grada	288	113,-
Monitorování ekologických změn	EkoCentrum Brno	187	75,-
Zákony k ochraně ŽP a předpisy	C.H.BECK	451	370,-
Veřejná správa a právo	C.H.BECK SLEVA	378	550,-

OBRAZOVÉ TABULE		Kč	Ks
Ptáci na krmítku – lamino	MOS	95,-	
Ptáci na krmítku	MOS	25,-	
Bylinky + lišta	Scientia	206,-	
CD-ROM		Kč	Ks
Přírodopis, dějepis, sluneční soustava	Rezekvítek software	399,-	
Vzdušný oceán	Wave studio	499,-	
Putování světem rostlin	Rezekvítek software	499,-	
Botanika a zoologie	Grada	590,-	
Zeměpis - svět	Grada	590,-	
Zeměpis - Česká republika	Grada	562,-	
OCHRANĚRSKÉ POMŮCKY		Kč	ks
Krmítko sedlové okenní 30x30	p. Macek	169,-	
Krmítko sedlové závěsné 30x30	p. Macek	169,-	
Krmítko sedlové závěsné 40x40	p. Macek	234,-	
Krmítko šindelové "Prezident"	p. Růžička	450,-	
Budka šindelová - špačník	p. Růžička	445,-	
Budka šindelová - sýkorník	p. Růžička	365,-	
Budka - klasický sýkorník (překližka)	p. Macek	156,-	
Budka - sýkorník tvar A (překližka)	p. Macek	162,-	
Budka - špačník	p. Macek	179,-	
Budka - sovník pro puštika	p. Macek	247,-	
Budka pro sýčka	p. Macek	325,-	
Budka - rehkovnik	p. Macek	125,-	
Siluety dravců	MOS	40-50,-	
Hroty proti dosed. holubů - 1 bm	Antikal	112,50	
SAMOLEPKY MOS NA PODPORU OCHRANY PTÁKŮ		Kč	ks
Sýček obecný	MOS	25,-	
Luňák hnědý	MOS	50,-	
Ťuhýk rudohlavý	MOS	75,-	
Mandelík hajní	MOS	100,-	

K ceně účtujeme poštovné (66-78 Kč) a balné (10 Kč)

Žádám o zaslání: *na fakturu *na dobírku *odeberu osobně

Jméno a příjmení (organizace):

Adresa:

Podpis (razítko org.):

OVIS

Ornitologický Vzájemně Informační Servis

Máte-li zájem o nejnovější informace o možnostech pozorování ne zcela běžných druhů ptáků v ČR, zašlete nám váš e-mail nebo mobil.

Chcete-li i aktivně přispět, zasílejte svá pozorování, jako SMS z mobilu nebo e-mailem.

Došlé zprávy budou přeposílány ostatním účastníkům.

Díky tomuto vzájemně informačnímu servisu bude umožněno i dalším zájemcům pozorovat ne zcela běžné druhy ptáků při náhodných nebo ojedinělých výskytech v ČR.

Zároveň to umožní i ověření pozorování dalšími ornitology

Čas od času se totiž na některé lokality objeví vzácný ptačí zatoulanec a zůstává tu i několik dní.

Servis nebude využíván k informování o hnízdění vzácných a ohrožených druhů ptáků, pouze o místech výskytu v době tahu!

Pokud si myslíte, že vám bude tento informační servis užitečný a máte-li e-mail nebo mobil, zašlete svůj kontakt, případně i první zvláštní pozorování na e-mail:

mos@iweb.cz

Podmínky fungování budou upřesněny ve zkušebním provozu.

Vaše náměty, návrhy a připomínky jsou vítány.

Členství v MOS není podmínkou, všichni jsou srdečně zváni.

Archiv zpráv bude přístupný na internetu.

Zároveň hledáme

dobrovolníka (dobrovolníky) k budoucí obsluze a správě tohoto servisu.

